

ST. OLAV

KATOLSK KIRKEBLAD NR. 1 - 2013

I Guds egen katedral s. 38

P. MAREK MICHALSKI MSF FEIRER MESSEN PÅ WILCZEKODDEN PÅ SVALBARD FOTO: MSF FOTOARKIV

- Biskopenes hyrdebrev for fasten s. 2-3
- Høring menighetsgrenser Oslo s. 12
- Legg ut på dypet s. 4
- Europeisk katolsk legekongress s. 14
- Ståsett-utvalget bak kulissene s. 8
- Hellige dårer s. 18

Søstrene og sykehusene s. 20

Hyrdebrev for fasten 2013

Kjære troende!

For ikke lenge siden avsluttet vi jule-tiden. Med askeonsdag innledes nå en ny tid i kirkeåret.

I julen viser Gud oss hvor langt han er villig til å gå for å leve i fellesskap med oss mennesker. Etter Kristi fødsel er vi på en ny måte knyttet til Gud nettopp gjennom vår menneskelighet – og Guds menneskelighet lærer oss hva det vil si å være sant menneske. Dette innebærer at også den fysiske faste kan knytte oss nærmere ham som åpenbarer sitt ansikt i Jesus Kristus. Kroppen er altså ikke ubetydelig i vårt gudsforhold, og fra evangeliene vet vi at Kristus selv fastet. Men hvordan kan så fysisk faste knytte oss nærmere Gud?

Lengselen etter Gud ligger naturlig i alle menneskers hjerter, for mennesket er skapt i Guds bilde og likhet. Derfor sier den hellige Augustin til Gud:

«Du har skapt oss for deg, og vårt hjerte er urolig inntil det finner hvile i deg.»

«Gud, mitt hjerte er urolig inntil det finner hvile i deg.» Vår naturlige lengsel etter Gud manifesterer seg ved at vi som mennesker aldri slår oss til ro med det vi har – vi lengter alltid etter noe bedre, noe større, noe raskere: en raskere datamaskin, en flottere bil, en mer atletisk kropp, et flottere hus. Dette jaget kan ofte bedøve den naturlige gudslengsel i oss, men kortvarig lykke og tilfredsstillelse vil aldri gi oss den ro og *egentlige* lykke vi jakter etter. Den finner vi først når våre hjerter får hvile i Gud.

Legemlig faste minner oss helt konkret på vår menneskelighet og avhengighet av Guds gaver. Ved legemlig faste skaper vi et rom for Gud i livet vårt. Når vi

gir Gud rom, utvides våre hjerter også for andre mennesker, for der hvor Gud er, der er sann menneskelig kjærlighet – den kjærlighet som er rettet mot den andre. Det er nettopp denne kjærlighet Jesus åpenbarer på korset når han gir sitt liv for oss.

Hvilken form for fysisk faste vi velger, kan variere. Jeg vil anbefale dere alle å bestemme dere for noe helt konkret og gjennomførbart. Om maven noen ganger skulle rumle, så la den minne deg på å be en bønn og gi almisser til dem som forlenget har måttet venne seg til sult. Da har fasten allerede utvidet ditt hjerte. Har du en kostbar vane, kan du pleie den litt mindre, eller oppgi den helt i fastetiden. Slik kan du la andre få del i din rikdom. Jeg vil som alltid særlig anbefale Caritas' årlige fasteaksjon.

Men den som bare gir penger, gir for lite. Å gi handler om så mye mer enn penger – ingen er så fattig at han ikke har noe å gi. Du kan dele mer av din

tid med andre. De fleste av oss har nemlig tidstyver i hverdagen, det være seg overdreven TV-titting, internettbruk eller kanskje trening. Hva med å slå av fjernsynet for heller å ringe en du vet sitter alene? Hva med å la være å sjekke e-post om kvelden for heller å være mentalt tilstede for dine nærmeste? Eller la smartmobiltelefonen ligge ubrukt til du går ut døren om morgenen, slik at du kan senke skuldrene og rekke en liten bønn? Ved å jage tidstyvene på dør skaper vi tid og rom for å søke Gud.

Denne verdens støy kan legge hindringer i veien for den sunne og dype menneskelige refleksjon. Demonen «Tommeskrue» i C.S. Lewis-klassike-

ren «Djevelen dypper pennen» omtaler støy som djevleens «eneste forsvar mot dumme samvittighetssskrupler, mot betenkeligheter som skaper fortvilelse og mot umulige krav.»

Ikke alle besitter den luksus at de kan oppsøke et stille sted, men jeg vil råde dere som kan klare det, til å forsøke.

La oss denne fastetid øve oss i å være tilstede. Vi kan alle bli flinkere i ekte tilstedeværelse – for Gud, for andre, og i vårt eget liv.

Jeg ønsker dere alle en velsignet faste!

St. Olav – katolsk kirkeblad hvori opptatt «Klippen» (Midt-Norge, 1950-78), «Stella Maris» (Nord-Norge, 1950-68) og «Broen» (Landsdekkende, - 2009).

Utgis av:

Norsk Katolsk Bisperåd
Nr. 1. 2013, årgang 125 – ISSN 0802-6726
Oslo katolske bispedømme tlf.: 23 21 95 00
Trondheim Stift tlf.: 73 52 77 05
Tromsø Stift tlf.: 77 68 56 04

Adresse:

Akersveien 5, 0177 Oslo
Faks: 23 21 95 01 E-post: kirkeblad@katolsk.no
www.katolsk.no/kirkebladet

Redaktør: Heidi H. Øyma (HHØ)

Redaksjon:

Kristine Dingstad (KD), sr. Anne Bente Hadland OP (ABH),
p. Per Einar Odden (PEO)

Nord-Norge-kontakt: Stiftskontoret tlf.: 77 68 42 77

Midt-Norge-kontakt:

Stiftskontoret tlf.: 73 52 77 05, faks: 73 52 87 90

Trykk: JMS Mediasystem **Opplag:** 70 950

Innfelt forsidebilde: Norges første katolske hospital, St. Vincents i Hammerfest, åpnet 1882. Foto: St. Elisabetsøstrenes arkiv.

Redaksjonsslutt: 28.1. Deadline for neste nr: 27.2

Signerte artikler står for forfatterens regning.

Gaver til St. Olav kirkeblad fra utlandet:

Sparebanken Pluss, Postboks 200, 4662 Kristiansand

BIC/SWIFT: PLUSNO22 IBAN: NO43 3000 2275 321

Hyrdebrev for fasten 2013

Kjære brødre og søstre!

Troens år

Vi feirer Troens år. «For så høyt har Gud elsket verden, at han ga sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal fortapes, men ha evig liv» (Joh 3, 16). Alle troende kristne gjennom to tusen år ber og bekjenner: «Jeg tror på Jesus Kristus, Guds enbårne Sønn, vår Herre, som ble unnfanget ved Den Hellige Ånd, født av Jomfru Maria, pint under Pontius Pilatus, korsfestet, død og begravet, som fór ned til dødsriket, stod opp på den tredje dag fra de døde, fór opp til himmelen, sitter ved Gud Faders, den Allmektiges høyre hånd, skal derfra komme igjen for å dømme de levende og de døde.»

Ja, Jesus Kristus er vår Herre, vi har ikke andre guder. Han er for oss veien, sannheten og livet (jfr. Joh 14,6). Den største troende blant oss alle var og er en kvinne, Maria, Herrens, Kirkens og vår mor. La oss stadig be om hennes forbønn!

Samtidig vet og opplever vi at mange av våre samtidige ikke ønsker å tro. Mange politikere og selvstendige vestlige mennesker prøver å spotte Kristus på forskjellige måter. Som Pilatus i sin tid. «Pint under Pontius Pilatus, korsfestet, død og begravet», heter det i trobekjennelsen. I flere muslimske land drepes kristne stadig. I hyrdebrevet mitt i fjor brukte jeg dette sitatet fra Jesus: «Vær ikke redde for dem som dreper kroppen, men ikke kan drepe sjelen. Frykt heller ham som kan ødelegge både sjel og kropp i helvete» (Matt 10,28).

Bønn for preste- og ordenskall

Etter lang tid har nå Tromsø stift en egen prestestudent, Sigurd Sverre Stangeland. Han skal begynne sine studier høsten 2013. Med en glad forventning ber vi for ham. Samtidig inviterer jeg dere alle med fornyet styrke til å be om nye preste- og ordenskall hos oss i Tromsø stift. Til dem som allerede er prester og ordensfolk i vårt stift, retter jeg en hjertelig takk for deres utrettelige innsats og inviterer dere, våre kjære troende, til fortsatt å be for og

støtte dem. Det er ikke alltid lett å være en god og hengiven prest i dag.

Økonomien i vårt stift

Vår økonomi har hittil vært bra, men vi må være forberedt på nye utfordringer. Vedlikehold av våre bygninger blir mer og mer krevende. I år trenger vi å reparere taket på Vår Frue kirke i Tromsø, noe som vil koste veldig mye. Det dreier seg likevel ikke bare om denne kirken, en del av våre andre bygninger må vi også renovere. Mange husker at min forgjenger biskop Gerhard Goebel skrev i sitt hyrdebrev for fasten 2006 til dere at det vil bli vanskeligere og vanskeligere å få penger fra Tyskland: «Helt siden Kirken ble etablert igjen i Alta i 1856, har den vært avhengig av økonomisk støtte utenfra, og det er overveiende Tyskland som har skaffet de store summene som gjorde det mulig å fremskaffe de nødvendige bygningene og underholde prestene. Selv om de kommunale og statlige tilskuddene har fått stor betydning for økonomien i vårt stift, er vi fremdeles avhengig av støtten fra Tyskland. Denne støtten har imidlertid blitt gradvis redusert og kanskje blir den helt borte etter hvert. Det er derfor rimelig å forvente at menighetene selv overtar større del av økonomiansvaret, og stiftet må se realistisk på muligheten for å bli økonomisk selvhjulpen.» Vi må innstille våre tanker og oss selv på å bli økonomisk selvhjulpen.

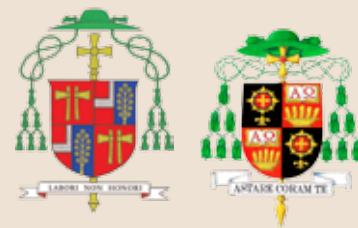
Tro inntil døden

Jesus sa til sine disipler: «La ikke hjertet bli grepet av angst. Tro på Gud og tro på meg!» (Joh 14, 1). Vi er dagens disipler og det kreves av oss også å ha en tro som er sterk og som må vare inntil døden. Som våre kjære trofeller fra tidligere generasjoner, ønsker også vi å forbli trofaste. Med fast tro i hjertet, takker vi Ham for at Han elsket oss først.

Til Maria, Herrens tjenerinne, betror jeg vår fastevandring slik at hun kan lede oss til sin Sønn.

Tromsø, 21. januar 2013

Msgr. Berislav Grgić
biskop-prelat av Tromsø

Fastemandat 2013

1. Fastetidens 40 dager gir oss og alle kristne en anledning til å forberede oss til påsken gjennom en alvorlig granskning av våre liv, intens bønn, faste og bot. Fastetiden er også en tid for omsorg for dem som er i nød.

2. For at vi alle skal bli forenet med Kristus og med hverandre i en felles botspraksis, fastsetter Kirken visse dager for bot. Kirkeloven foreskriver at *askeonsdag* (i år 13. februar) og *langfredag* (i år 29. mars) skal overholdes som faste- og abstinensdager for hele Kirken. Det å *faste* betyr en merkbar reduksjon av det man spiser til daglig. *Abstinens* vil si at vi gir avkall på kjøtt. Abstinensloven påligger den som har fylt 14 år. Fasteloven binder den som er myndig inntil fylte 60 år. Sykdom og andre spesielle omstendigheter kan gi unntak fra disse lover.

3. Hver *fredag* året gjennom er botsdag. Likeledes er tiden fra askeonsdag til påsken botstid. Unntak gjelder når det inntreffer søndag eller høytid. En vanlig form for fredagsbot er å avstå fra å spise kjøtt. Alternativt kan fredagsboten ellers gjennomføres ved annen form for faste, f.eks. ved å gi mer oppmerksomhet enn ellers til familien, fattige, syke, gamle eller ensomme eller ved å delta i felles bønn, den hellige Messe, sakramentstilbedelse, korsveisandakt eller lignende. Bidrag til Caritas Norges fasteaksjon anbefaler vi til alle i denne tiden.

Vi ønsker oss alle en velsignet fastetid.

Oslo / Tromsø, 25. januar 2013
Msgr. Berislav Grgić
biskop-prelat av Tromsø
Msgr. Bernt Eidsvig
biskop av Oslo, apostolisk
administrator av Trondheim

Legg ut på dypet

Tekst og foto: Lilia Grube

Helgen 16.- 18. november ble Idrettshallen på Klepp ved Stavanger fylt opp av filippinske katolikker fra diverse menigheter i Oslo katolske bispedømme. Det var tid for den femte generalforsamling for filippinsk sjelesorg (Sacred Heart Filipino Chaplaincy), et arrangement som finner sted hvert tredje år i forskjellige byer i Norge.

Til tross for typisk vestlandsk vind og regn strømmet glade og forventningsfulle mennesker til Klepp for å møte sine landsmenn og trosfeller, snakke om utfordringene de står overfor som katolikker i Norge og ikke minst få inspirasjon og fordype sin tro. Temaet som var valgt i forbindelse med Troens år, var «Legg ut på dypet» (Luk 5,4). Rundt 350 mennesker deltok i hele eller deler av arrangementet.

Pedro Calungsods eksempel

Generalforsamlingen åpnet med Den hellige messe på tagalog ledet av biskop Precioso D. Cantillas, biskop av Maasin og representant fra den filippinske bispekonferansen, sammen med konselebrerende p. Pawel Wiech, p. Edwin Corros, p. Johan Dumandan, p. Amando Alfaro og p. Alan Navales. I sin preken ønsket biskopen alle deltakere og gjester hjertelig velkommen og prøvde å oppmuntre filippinere i Norge til å være trosvitner uansett hvilke motbølger de skulle møte i et land hvor den katolske tro ikke er så sterk som i hjemlandet, og hvor det materialistiske og høyteknologiske kanskje gir lite plass til det guddommelige i ens liv. Han viste til eksempelet fra en nylig kanonisert filippinsk martyr, den hellige Pedro Calungsod, en ung misjonær som i 1672 døde for den katolske tro. Biskopen påpekte at

Det avtroppende styret ble behørig takket.

i moderne tider trenger vi å minnes slike helgener for å stå fast i troen og tørre å legge ut på dypet uavhengig hvilken del av verden vi befinner oss i.

Utover kvelden fikk alle smake på tradisjonelle filippinske spesialiteter, samt følge med på underholdning på scenen.

Fargerikt

Etter at alle delegatene var ankommet lørdag den 17. november, ble det fargerikt i salen, og humøret var på topp. Representanter fra ulike menigheter hadde forskjellige farger på t-skjortene slik at man kunne se hvor de hørte til: i Bergen, Oslo, Stavanger eller Fredrikstad. I tillegg fikk alle deltakerne utdelt en t-skjorte med «I ♥ being a Filipino Catholic». Mange stolte og blide ansikter stod klare til å motta Guds ord. Dagens program var ganske rikt. Man ville jo gjerne rekke så mye på så kort tid.

Biskoppelig vikar for nasjonalsjelesorgen i OKB, p. Pawel Wiech leste opp en hilsen fra biskop Bernt Eidsvig til filippinske katolikker i Norge. Denne inneholdt mye

ros til filippinerne og ble tatt imot med stor applaus. Biskopen understreket at filippinske katolikker er en utrolig ressurs for Den katolske kirke i Norge, og det er viktig at deres levende tro blir formidlet videre til neste generasjon. Med det stadig voksende antallet av katolikker i Norge, har filippinere sin trofaste plass i våre menigheter.

Tettpakket program

Videre i programmet fikk vi høre foredrag av Biskop Cantillas om «Kirke og evangelisering». Deltakerne fikk stille spørsmål underveis, og det ble til en givende diskusjon på tagalog, cebuano og engelsk om Kirken og det samfunnet vi lever i. Senere presenterte p. Edwin Corros, administrasjonssekretær for bispekonferansen på Filippinene, sitt foredrag «Mennesker på farten» med interessante refleksjoner og erfaringer om migrasjonsmønstre og

utfordringer for filippinere verden rundt. Etter pausen fikk koordinator for PREX (Parish Renewal Experience) i Maasin, Rosa Maria Sarusa, ordet og snakket om legfolkets rolle i Kirken, et vesentlig tema som skulle inspirere de filippinske troende til å være aktive i sine lokale menigheter. Deretter var det messe, bønn, sang og flere hyggelige møter.

Den siste dagen, søndag den 18. november, var det valg av nytt styre med representanter fra alle menigheter. Det avtroppende styret ble takket for en strålende innsats, og de nyvalgte ønsket lykke til. I den avsluttende søndagsmessen hadde deltakerne igjen en mulighet til fellesbønn og takksigelse for tiden tilbrakt i det fantastiske fellesskapet.

På slutten av dagen fikk alle delegatene utdelt diplom underskrevet av biskop Cantillas, og senere tok det nye styret imot forslag og anbefalinger til den 6. generalforsamling, som skal finne sted i 2015, men på et ennå ikke avklart sted i Norge.

Greeting to the 5th General Assembly of the Sacred Heart Filipino Chaplaincy in the Diocese of Oslo and to all our Filipino Catholics

Dear brothers and sisters in Christ,

I wish to greet all of you who take part in the 5th General Assembly in Klepp this weekend. I especially wish to express my gratitude to Bishop Precioso Cantillas, who has come all this way to take part in the Assembly.

Put out into the deep

This year you will look more closely at the theme from Luke's Gospel: «Put out into the deep». This topic is most appropriate for this special year of grace that we have recently entered into – the «Year of Faith». As we celebrate the 50th anniversary for the opening of the 2nd Vatican

My dear brothers and sisters, that day has come, and those missionaries are you!

council, and the 20th anniversary for the Catechism of the Catholic Church, the Pope wants us to do exactly that – to put out into the deep – to dig deep into the deposit of faith which was opened to us at our baptism. The deposit of faith is like a treasure that will enrichen our lives the more we make use of it.

Faith is a gift that we should not take for granted. The deposit of faith that we hold in our hands, has been handed down to us through the centuries from the time of the

Apostles. We have received the gift of faith because someone has passed on this faith to us. As we have received it, so we must pass it on to others so that the deposit of faith will continue to enrich people in generations to come.

Living a life of faith, and passing on the faith to others, demand courage – the same courage that the apostles showed when they dared to believe in him who invited them to put out into the deep after they had worked all night without any results. The new courage they received when listening to the words of Jesus, made them act in faith. We see in the Gospel that this act of faith was not done in vain.

Keep on sowing

I know that many of you try your very best to pass on the faith in your families, and I thank you for that – as I am sure your children will too, when they understand the value of the treasure you have given them. I also know that passing on the faith is not always easy. Passing on the faith is especially challenging if you live far away from the church, or if you live in a mixed marriage and most of your children's friends are non-Catholic. But even if you see no results: don't give up! Live your faith so that it is visible in your home. You should never underestimate the power of the testimony

of lived faith! We do not know when the seeds we have planted will start growing into a beautiful flower. Keep on sowing, and keep on watering, the seeds of faith in your families. Miracles will happen as they have done before!

I would also like to take this occasion to remind you that our testimony of faith must not just be given in our families, or in our own communities. As Christians we have a calling to be witnesses to Christ in the society in which

we live. In a country like Norway, where secularism has become the new belief system for many people, our testimonies of lived faith are more important than ever. Those of you who have come to this country, have brought with you richness that has been lost by many in this country. One of our most famous Norwegian authors, Sigrid Undset, was a convert to Catholicism. In 1927 she wrote in an essay that the number of the faithful would diminish in Europe, and we can see that she was right. But then she also foresaw how this all would change when missionaries would come from America, Asia and Africa, missionaries who would bring back our forefathers' faith to this country.

My dear brothers and sisters, that day has come, and those missionaries are you! You have come to this country with a treasure that has been forgotten and neglected. The faith you have brought with you, is the same Catholic faith that has lived in this country for a thousand years! Most of the values we hold dear in this country, are taken from this deposit of faith, but when the origin of these values is forgotten, they will start decaying, as I am afraid we see many signs of in this country.

Live your faith visibly

Therefore, I encourage you to live your faith visibly and with pride. If you do not hide your faith away people will come to you and ask questions. Be open to these questions, and do not be afraid or embarrassed to talk about your faith. This country is in desperate need of our common testimony.

I know after reading the letters from people who ask to be received into the Church that your testimony has already brought many people back to the faith and back to the Church, and I thank you for that! I therefore encourage you to have high thoughts about the importance of your presence in this country, and the important place you have in the local Church. I have already seen so many results of your testimonies, and I have experienced

and heard about the joy you bring to your parishes.

Thank you!

I thank you from my heart for your contribution towards the common good in the parishes in which you live. Important tasks in many of our parishes, often the unseen jobs, would not have been done without your contribution. Through faith we know that what is unseen by man, is seen by our heavenly Father, and that nothing is without significance if we do it for him.

May Our blessed Lady, Queen of Heaven and Mother of the Church, intercede for us so that we, as one family in Christ, may become courageous witnesses of God's infinite love for all of humanity, so that the gift of faith will be passed on through us.

I will conclude by asking our heavenly Father to bless each and every one of you, and that he will bless your meeting and your families, and that the people you encounter will experience God's blessing through you!

+Bernt I. Eidsvig

KATOLSK AKADEMI

Våren 2013

15. mars: Fasteretrett

Retrettleder: Diakon Sindre Bostad
Innledninger, sang, stillhet og aftenmat i stillhet. Varer fra klokken 17 til 21.

16. mars Apostelen Paulus – kjærlighetens apostel, omstruktureringen av verden begynner

Ved Anne-Britt Høbye.

20. april Det av tron opplysta förnuftet. Om auktoritet, tradisjon och förnuft i katolsk teologi

Ved Gösta Hallonsten.

Alle arrangementer er i Mariagården, Akersveien 16 og varer fra 11–15 dersom ikke annet er angitt.

VELKOMMEN!

Påmelding til akademi@katolsk.no

Lørdagsretetter hos maristene

9. mars

13. april

25. mai

9.45–16.45

Ønsker du å sette av tid til Gud? Tid til å være tilstede for ham alene, for å lytte, for å kjenne hans råd om valg du alt har tatt, eller om veien videre?

Er det vanskelig å få fri en hel helg til å delta på retetter på Grefsen eller andre retrettsteder? Dette kan være vrient for f. eks. unge foreldre eller studenter med jobb.

På en lørdagsretrett er du innbudt til å fordype deg i bønn og slippe Herren til i ditt liv, innenfor en overkommelig ramme.

Sted: Maristua, Kroken 15, 2010 Strømmen

Påmelding: maristene@katolsk.no

Klimaendringenes ansikt

en syklus av naturkatastrofer på Filippinene

Av Knut Andreas Lid, rådgiver i Caritas Norge

Filippinene, med sine mer enn 7000 øyer i Stillehavet, er svært utsatt for ekstremvær. Tyfonene, som orkaner blir omtalt som i denne delen av verden, har de siste årene blitt hyppigere, økt i styrke og treffer stadig lenger sør i landet. Resultatet er tilbakevendende kriser for en allerede desperat befolkning.

Supertyfonen Bopha, som rammet landet 3. desember 2012, var en kategori 5 tyfon, det vil si samme kategori som orkanen Katarina som la hele New Orleans under vann i 2005. Over 1000 mennesker mistet livet, 70 000 hjem ble skadet og ødelagt og over 5,4 millioner mennesker ble påvirket av Bophas ødeleggelser. Kysten ble rasert, og livsgrunnlaget til befolkningen, de fleste bønder, ble blåst eller skylt bort. Det er lite trolig at gjenoppbyggingen vil bli ferdig før en ny tyfon rammer.

Hvert år bistår Caritas Norge befolkningen på Filippinene som har blitt rammet av ekstremvær. Vi ser med

bekymring på utviklingen. Myndighetene har gjort fremskritt i å beskytte egen befolkning. Men de har ingen lett jobb. Fattigdommen er stor i landet, og forskjellene mellom fattig og rik er enorm. Å beskytte dem som bor i allerede falleferdige hus, er en utfordrende oppgave. Omfattende korrupsjon fører til at mye av hjelpen ikke

når dem som trenger den mest. Når katastrofen inntreffer, er det de fattige som rammes hardest. Forholdene er allerede vanskelige, og de mister det lille de har. Vannkildene blir forurenset, bakteriene formerer seg fort i varmen, maten blir fordervet, husene blir ødelagt og arbeidsplassene forsvinner.

I 2012 ble landet rammet av hele 6 tyfoner. I løpet av sommermånedene juni til august ble hovedstaden Manila lagt under vann. Manila er en av ver-

dens største og tettest befolkede byer. Nærmere 12 millioner mennesker bor her. Caritas bistod derfor i år med å hjelpe dem som ikke hadde tilgang til rent vann, ikke hadde mat å spise, og som ikke lenger hadde noen plass å bo. Heldigvis har myndighetene på Filippinene blitt bedre til å hjelpe egen befolkning, så etter kort tid var de i stand til å overta ansvaret.

De filippinske myndighetenes rekkevidde er dessverre begrenset. De kan håndtere kriser i sentrale områder, men i desember 2012 ble det klart at de fortsatt har en lang vei å gå med å håndtere kriser i mer avsidesliggende områder. Da tyfonen Bopha rammet øya Mindanao sør på Filippinene, var de første tilbakemeldingene fra myndighetene at skadeomfanget var moderat. I de neste dagene ble tragedien kjent. 1067 mennesker er bekreftet døde. 844 mennesker er fortsatt savnet, mange av dem fiskere som var ute på havet da tyfonen traff. 177 000 ble innlosjert på 173 overfylte evakueringsentre. Forsatt bor nærmere 30 000 på disse sentrene. Resten har flyttet til familie, venner eller har klart å få tak over hodet på annen måte.

Caritas er i full gang med å hjelpe ofrene for tyfonene. Vi planlegger å bistå nærmere 26 000 barn og voksne. Etter kartlegging av behovene vil Caritas distribuere «overlevelsespakker» til 3475 familier. Disse inkluderer mat, hygieneartikler, klær og andre livsnødvendige artikler. I tillegg vil 1700 familier få tilbud om midlertidig

I 2012 ble landet rammet av hele 6 tyfoner. I løpet av sommermånedene juni til august ble hovedstaden Manila lagt under vann.

husly og bistand til å reparere ødelagte hjem.

2012 begynte med å hjelpe ofrene for syklonen Washi som traff Mindanao 16. og 17. desember 2011, og året ble avsluttet med å hjelpe ofrene for tyfonen Bopha. Vi håper 2013 blir et godt år for den filippinske befolkning, men vi er forberedt på å hjelpe dersom krisen skulle inntreffe nok en gang.

Det livssynsåpne samfunn

St. Olav i samtale med Margareta Tumidajewicz, katolikk og medlem i «Tros- og livssynsutvalget»

Av sr. Anne Bente Hadland OP

Like over nyttår, mandag 7. januar, ble rapporten fra «Tros- og livssynsutvalget» – det såkalte Stålsett-utvalget, lagt frem: «Det livssynsåpne samfunn – En helhetlig tros- og livssynspolitik» (NOU 2013:1). Utvalget tar til orde for et radikalt brudd mellom staten og Den norske kirke og går slik et vesentlig skritt lengre enn stat/kirkeforliket av 21. mai 2012.

Utvalget sier ja til større mangfold og full likestilling på tros- og livssynsfeltet. Ja til en fortsatt aktivt støttende, statlig tros- og livssynspolitik – også i økonomisk henseende. De sier ja til tros- og livssynsutfoldelse som en naturlig del av livet både i det offentlige rom og i institusjoner.

Det var daværende kulturminister Anniken Huitfeldt som i 2010 nedsatte utvalget, som skulle utrede norsk religionspolitikk under ledelse av Sturla Stålsett. Etter to og et halvt års arbeid er de i mål med et dokument på 437 sider med drøftinger og forslag om en «endeløs rekke tros- og livssynspolitiske utfordringer, dilemmaer og problemer» (*Vårt Land*, 8. januar 2013).

Margareta Tumidajewicz har vært katolikken i det regjeringsoppnevnte utvalget. Margareta, som er statsviter, arbeidet i innvandrersjelesorgen i Oslo katolske bispedømme da hun ble oppnevnt. Siden ble hun aspirant i Utenriksdepartementet og arbeider nå ved den norske ambassaden i Juba, Sør-Sudan, som hun har pendlet fra til de siste møtene. Vi har snakket med henne om arbeidet i utvalget.

Hvordan var arbeidsformen?

– Vi har møttes hver halvannen måned i de to og et halvt årene arbeidet har pågått, hver gang for en eller to dagers møter. Arbeidet har vært intensivt og veldig spennende. Jeg har lært mye av dyktige kolleger. Vi har hele tiden hatt et godt sekretariat, som begynte å skrive helt fra starten. Samtalene begynte veldig generelt, med god takhøyde og plass til å tenke stort og høyt, og så jobbet vi oss inn mot de mer praktiske aspektene. Da endret dynamikken seg litt, alle måtte ta sine prinsipielle standpunkt ned på det praktiske nivået. Det ble adskillig mer krevende, og vi ble vel alle veldig berørt, vil jeg si.

– Det har vært et bredt sammensatt utvalg med både praktiserende troende, politikere og fagfolk. Alle har måttet strekke seg langt, har lyttet til hverandre og prøvd å se hverandres argumenter og synspunkter. Jeg har fått spørsmål om det var vanskelig å bli forstått, komme til orde, men det har det ikke vært. Det har vært sterke meningsutvekslinger, men likevel har stemningen og samtalen vært god.

– Timingen er interessant, vi fikk stat/kirkeforliket i mai som vi måtte forholde oss til, samtidig som vi nok har sett både lenger frem og utover dette. Vi har levert rapporten i hendene til en ny kulturminister, som er muslim, og vi har hele tiden sett at tro og livssyn engasjerer.

Så arbeidet har ikke foregått i et vakuum?

– Nei, på ingen måte. Parallelt har det jo vært skrivelser og diskusjoner om hvilke trossamfunn som vokser mest, hvilke som er for nedadgående. Vi har hatt hijab-debatten, prosessen om bruk

Margareta på sin nye hjemmebane i Sør-Sudan.

av ulike kirkebygg i Oslo, og bønnerom i skolene, for eksempel. Også 22. juli preget utvalget.

Navnet på rapporten snakker om det «livssynsåpne», ikke det «livssynsnøytrale» samfunn og signaliserer i utgangspunktet et positivt og bekreftende syn på religioners selv-sagte plass i det norske samfunn – er dette gjennomført i rapporten?

– Utvalget har diskutert begge begrepene, og den endelige rapporten kan sies å sprike på en del punkter. Det har vært en spennende øvelse i diplomati å skulle samles som stor gruppe rundt konkrete og samtidig konsekvente anbefalinger i et sammensatt landskap av saker. Vi tok opp alt fra finansiering til halal-mat, religiøs betjening i fengsler, bønnerom i skoler, ulike aspekter ved religion i det offentlige rom. Men det har vært grunnleggende for vårt arbeid at alle må tåle å bli eksponert for religion i det offentlige rom.

– Flertallet i utvalget er også enige om å gå inn for en aktivt støttende politikk som skal legge til rette for tros- og livssynspraksis. I Europa har vi en bred variasjon når det gjelder finansiering av tros- og livssynssamfunnene, fra land som har en fullt ut medlemsfinansiert ordning – til de land der det er stor grad av offentlig finansiering. Norge står i en særstilling da ingen land gir samme grad av økonomisk støtte til tros- og livssynssamfunnene

Foto: KUN/Noa, gjennom bildete

Medlemmer av tros- og livssynspolitisk utvalg sammen med kulturminister Tajik.

som Norge. Det har sammenheng med statskirke-, nå folkekirkeordningen.

– I spørsmålet om religiøse symboler når man representerer staten – som hijab eller turban i politiet og hos dommere – var utvalget veldig delt. Én fløy ville ha et strengt skille og mente at religiøse hodeplagg og symboler ikke har noen plass når man representerer staten, mens andre igjen – og der er jeg – synes det er vanskelig å frata en gruppe muligheten til å gå inn i enkelte yrker hvis man antar at det religiøse symbolet for mange er en integrert del av ens person eller ens fremtreden. Hvem bestemmer hva et symbol betyr?

– Det er riktig at flere av forslagene går i retning av nøytralitet. Samtidig går andre forslag i retning av å tillate mangfold og synlighet. Det har ikke vært lett å vinne frem med en konsistent posisjon når en skal forene to ulike standpunkter i en rapport – hvilke kamper skal nøytraliteten vinne og hvilke er viktige for det åpne samfunnet?

Utvalget gikk inn for bruk av hijab og turban i politiet, men imot reservasjonsrett for leger. Er det ikke en motsetning her? Man tar hensyn til noen minoriteter, men ikke alle?

– Jo, det kan du si. Dette er interessant ettersom begge sakene handler om å utføre et arbeid på vegne av det offentlige, og tilpasning etter egen overbevisning. Vi hadde mange og lange diskusjoner – handler man som privat-

person eller på vegne av et system, et lovverk? Når er du person og når er du funksjon? For meg var det her ingen motsetning mellom de to sakene da jeg gikk inn også for å beholde reservasjonsretten for leger. Jeg tok sammen med et par andre dissens i dette spørsmålet.

Det er mange dissenser i utredningen, og du var med på flere av dem. Var det klare fløyer i utvalget?

– Det har vært både mange og ulike dissenser underveis. Det interessante er at det ikke fremkommer to klare fløyer, men at medlemmene stilte seg ulikt i spørsmål som kan sies å ha likhetstrekk. Jeg tok dissens sammen med andre i spørsmålet om å fjerne henvisningen til den kristne og humanistiske arv i Grunnlovens paragraf 2, tilsvarende når det gjelder formålsparagrafen i skolen – begge punkter som ble vedtatt bevart av Stortinget under arbeidet med kirkeforliket. Jeg tok også dissens når det gjaldt kravet om ikke-diskriminering av kvinner i ledelsen av trossamfunn, tilsvarende det kravet som finnes for barne- og ungdomsorganisasjoner.

Utvalget går inn for en «aktivt støttende» religionspolitikk og stor åpenhet for religionsutfoldelse, men samtidig går det inn for å stille krav om for eksempel kvinner i styrende posisjoner for å være stønadsberettiget ... Ikke helt konsekvent?

– Det ble en omfattende debatt om tilskudd og tilskuddsordninger: om tros- og livssynssamfunn skal støttes fordi det er positivt at de eksisterer og de dermed skal få støtte til den ordinære driften, eller om tro er en privatsak og bør finansieres privat. Er modellen med kirkeskatt god eller ei? Det var to sterke stemmer som gikk helt imot offentlig støtte, og som også har gått ut i media med sine standpunkt, Tove Strand og Andreas Hompland.

– Spørsmålet om hvorfor staten skal støtte, og hvorvidt man kan stille spesifikke krav til trossamfunn når staten bidrar økonomisk, opptok mye tid. Jeg argumenterte for at trossamfunnene skal støttes som sådann, mens andre mente at statlige midler medfører at staten kan stille krav.

Og det har også utvalget landet på?

– Ja.

Det virker som om utvalget mener at det er viktig å redusere majoritetsreligionens, altså Den norske kirkes, særstilling, for å likestille tros- og livssynssamfunn? Hvordan ser du på det?

– Det opplevde jeg til tider som ganske krevende. Noen opplever Den norske kirkes posisjon som uproblematisk, mens andre opplever det som vanskelig at Den norske kirke får særlige retter. Vi var nok enige om at en majoritet er en majoritet, men diskuterte hvordan den majoriteten skal manifestere seg i ulike sammenhenger.

– Pragmatisk sagt lever jeg som katolikk godt med at majoritetsreligionen i Norge er kristen, det kan være annerledes for en som ikke har en kristen tro, selv om det er mitt inntrykk at problemet er lite rent praktisk, snarere kanskje av mer pronsippiell natur. Det kom for eksempel til syne i spørsmålet om gravferdsordningen som utvalget gikk inn for å ta bort fra kirkelige fellesråd og overføre til kommunene. Ordningen har for mange fungert godt. Men prinsipielt er det vanskelig å se hvorfor et organ tilknyttet majoritetsreligionen skal ha dette ansvaret. Det er veldig få klager på hvordan det faktisk har fungert, men ordningen ble altså avvist på prinsipielt grunnlag. Human-Etisk Forbund ledet an i denne diskusjonen i stor grad.

Foto: NTB/Noe, Øyvind M. Lunde

Utvalgsleder Sturla Stålsett presenterer NOU 2013: 1 Det livssyns åpne samfunn. En helhetlig tros- og livssynspolitikk for kulturminister Hadia Tajik og fornyings-, administrasjons- og kirkeminister Rigmor Aasrud 7. januar 2013.

Kort om utvalget

Et utvalg ledet av generalsekretær Sturla Stålsett i Kirkens Bymisjon har i to år arbeidet med spørsmål knyttet til tro og livssyn. Utvalgets innstilling ble overlevert kulturminister Hadia Tajik (Ap) mandag 7. januar.

Utvalget mener at religion bør ha en stor og synlig plass i samfunnet, men at kirken ikke bør være seremonimester ved nasjonale markeringer. Flertallet går også inn for at borgerlig vigsel skal være hovedordning.

Utvalget vil også at ordninger med skolegudstjenester for elever må forutsette at også andre trossamfunn får anledning til å invitere elever til religiøse samlinger i skoletiden.

Et flertall på tolv av utvalgets medlemmer går inn for at dommere og politi kan få bruke religiøse hodeplagg og andre religiøse symboler på jobb, noe et mindretall på tre medlemmer går imot.

Utvalget vil også løse opp Forsvarets kobling til kristendom og Den norske kirke.

Et mindretall i utvalget foreslår at tros- og livssynssamfunn må drives og finansieres av medlemmene selv på linje med andre frivillige organisasjoner i samfunnet.

Utvalget har bestått av 15 medlemmer hvorav et flertall er eller har vært tilknyttet tros- og livssynsorganisasjoner.

Kilde: Vårt Land

Opplevde du selv å endre mening underveis?

– Jeg gjorde faktisk det – i spørsmålet om obligatorisk borgerlig vigsel. For mange er det viktig at man får ta hele seremonien i sitt eget trossamfunn, noe som ikke er selvsagt i europeisk sammenheng, hvor de to seremoniene, den sivile og den religiøse ofte er adskilt. Men ordningen i Norge fungerer godt. Jeg syntes i utgangspunktet det er fint å velge å ta hele seremonien i kirken eller hvor man hører til. Tros- og livssynssamfunnene styrkes i det. Mange kommer til dem i en livsfase som er

tilbake og se på helheten. Rapporten bærer preg av mange kompromisser. Vi var en mangfoldig gruppe som ville komme frem til et enhetlig dokument basert på en blandig av prinsipper og pragmatisme. Dokumentet speiler hvor vanskelig det er. Vi står ikke like samlet om alt, men vi ønsket å komme med konkrete anbefalinger og at det ikke skulle bli et dokument som fort ble glemt. Samtidig sier det noe om viktigheten av de spørsmålene vi tok opp.

– Jeg er veldig fornøyd med at debatten ble så omfattende. Det har ikke bare dreid seg om hijab ... Og jeg er

Det har vært grunnleggende for vårt arbeid at alle må tåle å bli eksponert for religion i det offentlige rom.

viktig. Så hvorfor skille de to tingene? Jeg kom imidlertid til at den katolske forståelsen av ekteskapet og den rettslige norske forståelsen er så forskjellig at det å skille de to egentlig ikke var så dumt. Jeg tror snarere et bevisst valg av en kirkelig vigsel da vil få enda større betydning.

Hva synes du om det ferdige resultatet?

– Etter en to år lang diskusjon hvor man til enhver tid har vært føret med tall og fakta, og hatt lange og gode diskusjoner, er det vanskelig å ta steget

også glad for at vi tok opp spørsmål knyttet til innvandring og integrering. Der om bakgrunnen min fra innvandrersjelesorgen i OKB godt med. For eksempel fikk vi diskutert hvorvidt de trossamfunn som betjener innvandrere som ikke har personnummer, burde få godtgjørelse for den betjeningen de yter overfor nyankomne. Vi fikk med at tros- og livssynssamfunn er viktige for integrering.

Helt til slutt: Hvordan var det å pendle mellom Sør-Sudan og Norge i dette arbeidet?

– Det er litt andre problemstillinger jeg jobber med her, ja! I kort gåavstand fra hvor jeg bor ligger det flere kirker og moskéer, og mangfoldet er tydelig. Men nasjonen har bare eksistert i halvannet år og har enda ikke grunnleggende lovverk på plass. Det har gitt viktige perspektiver å se hvilken rolle tro, identitet og tilhørighet spiller i både nasjonsbygging og i forholdet til naboland.

The secret of living

Av Kristin B. Aavitsland
– kunsthistoriker og forsker ved UiO

Jeg var på Centralbadet i Stockholm for å svømme etter en lang arbeidsdag. To snertne jenter betjente resepsjonen. De hadde på seg svarte t-skjorter med hvit tekst. Tvers over brystet på dem begge lyste følgende påstand: *Giving is the secret of living.*

Hvem er det som gir noe her, tenkte jeg mens jeg betalte en ublu pris for å komme inn til svømmebassenget. Det er i hvert fall ikke de to der. Da må det jo være meg? Er det meningen at jeg skal tenke gode og gavmilde tanker av å lese dette, og dermed føle meg snill og generøs mens jeg svømmer i bassenget – og siden få lyst til å komme tilbake og betale en gang til, fordi det var så deilig å svømme rundt og føle seg snill?

Velvære. Det Centralbadet selger, er velvære. Det er en ettertraktet vare, og det er nok salgsfremmende å appellere til kundenes godhet. Hvis de føler seg gode, øker deres velvære. Og få ting gir mer feelgood-effekt enn å gi bort noe, særlig hvis man gir av en overflod som knapt minker. Da kan man hengi seg til den gode følelsen av å gi uten at det koster noe særlig. Dette ser vi ved de årlige tv-aksjonene. Givergleden er enorm, jubler programlederne. For det er gaverne og deres velvære det hele handler om. Dermed var det kanskje ikke så rart likevel at de to spa-jentene, som jobber med å selge velvære, forkynte budskapet om at *giving is the secret of living.*

Men de har vel rett? Det å gi bort, å dele sine goder med andre, er en hjørnestein i alle verdensreligionenes ethos. I kristendommen blir viljen til å

gi faktisk avgjørende på dommens dag, når Kristus sier til de rettferdige at «jeg var sulten, og dere ga meg mat, jeg var tørst, og dere ga meg drikke...». Det å gi er altså et eksistensielt imperativ. Og giver-forbildene er mange, fra St. Martin som delte kappen sin med en tigger, St. Elisabeth som ga bort sin rikdom til syke og fattige – til St. Maximilian Kolbe som ga sitt liv for at hans medfange i Auschwitz skulle få beholde sitt. Men ingen av disse karitative gaverne ble helgener på grunn av den gode følelsen de fikk av å gi. De blir minnet og æret for sine konkrete giverhandlinger. Gavens etikk er og må være en konsekvensetikk – for følelsen av snillhet som følger med, skal givere passe seg for.

Gavens problematikk. Givergleden er nemlig ingen uskyldig glede. Når en gave skifter eier, oppstår det alltid en asymmetri. Givere setter mottakeren i takknemlighetsgjeld og får dermed et maktovertak. Å være giver er derfor å innta en suveren posisjon. Det gir tilfredsstillende. Å være mottaker, derimot, er å gjøres underdanig. Det er ydmykende. Dette er gavens proble-

Givergleden er nemlig ingen uskyldig glede.

matikk. Når gavegivning til alle tider har vært en del av statsseremoniell og diplomati, har man operert med streng etikette for gjengaver, slik at allianser og maktbalanser blir opprettholdt.

Gaveutveksling er et tegn på likeverdighet: Gir vi noen en gave, forventer vi å få noe tilbake. Hvis gjengaven eller gjenytelsen uteblir, er det pinlig for begge parter, fordi prinsippet om likeverdighet utfordres. En veldedig gave, derimot, er per definisjon asymmetrisk. Mottakeren har ikke noe å gi tilbake, og låses i sin underlegne posisjon. Derfor kan det være demoraliserende å være mottager av bistandsmidler, offentlige stønader eller privat hjelp. Å stå i kronisk takknemlighetsgjeld uten å kunne yte noe tilbake, kan gå på verdigheten og selvspekten løs.

En håndfull akademiske meningsytrere reflekterte over gavens problematikk i

et radioprogram på NRK P2 rett før jul. Flere gjentok det som hjelpeorganisasjonene har visst lenge: at bistand må praktiseres etter prinsippet om hjelp til selvhjelp, for bare da respekteres mottakerens medmenneskelige likeverdighet. Men noen lanserte en mer radikal løsning, nemlig å avvikle gavegivning – ikke praktisk og faktisk, men språklig og begrepsmessig. Hvis mottageren ikke lenger mottar en gave, men heller krever en rettighet, vil problemet med underdanig ydmykelse være løst en gang for alle.

Hjelpetrengende. Hvorfor er dette et teoretisk og derfor ubrukelig forslag? tenkte jeg. Menneskers behov for hjelp opphører jo ikke av språklige forskyvninger. Hvem er det som ikke, når det kommer til stykket, er hjelpetrengende, avhengig av andre, prisgitt andres nåde? Det var to dager til julaften, og barna hadde satt opp julekrybben i stuevinduet. Jeg kastet et blikk på den og fant svaret. Den største av alle givere, som vi alle står i grenseløs takknemlighetsgjeld til, velger å overgi seg i våre hender og gjøre seg selv til den mest hjelpetrengende av alle skap-

ninger, til et nyfødt barn, fullstendig prisgitt andres vilje til å gi. For å gi oss den største av alle gaver.

Er det ikke her den paradoksale, men likevel realistiske løsningen på gavens problematikk ligger: i erkjennelsen av at givere også er mottager, og at mottageren er giver. Ingen av oss, overflod eller ikke, gir av vårt eget, men av det som er gitt oss.

Bare ved å innta mottagerens ydmyke posisjon kan vi gi uten selvgodhet. Og Jesusbarnet som smilende mottar de tre vise menns gaver, har gitt oss en modell for mottagerens kongelige verdighet. Kanskje er det egentlig slik at *receiving is the secret of living.*

Oslo katolske bispedømme sendte 12. november inn en planskisse til reguleringsplan for tomten på Mortensrud gård med tanke på kirke og menighetscenter. Samtidig er bispedømmet nå i dialog med Den norske kirke med tanke på langtidsleie av Bretvedt kirke i Groruddalen. I skrivende stund er sistnevnte ikke avklart, men bispedømmet ønsker allerede nå å gå ut med en høring til katolikker i Oslo-området slik at en eventuell menighetsdeling vil kunne komme fort på plass og bli så hensiktsmessig som mulig. Vi har derfor bedt f. Claes Tande om å skissere problemstillingene og håper så mange som mulig vil ta seg tid til å sende inn kommentarer.

Oslo katolske bispedømme

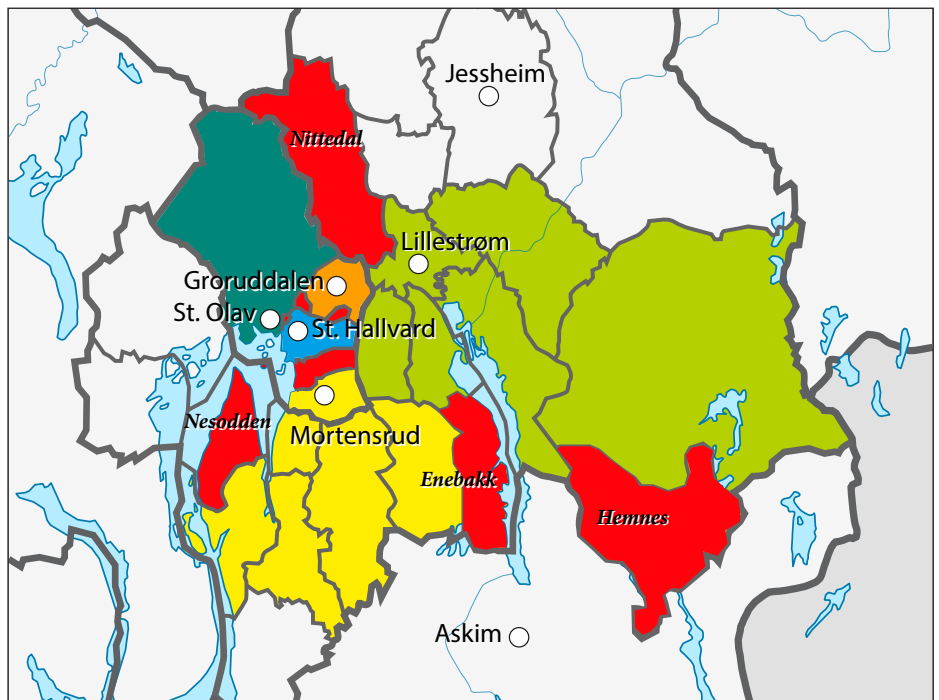
Appell til Oslo-områdets katolikker:

Hvor skal de nye menighetsgrenser gå?

Av f. Claes Tande

Om ikke så lenge blir det sannsynligvis opprettet nye katolske menigheter på Mortensrud (sørøstre Oslo) og i Groruddalen/ nordvestre Oslo). Rundt en fjerdedel av Norges katolikker berøres. Tiden for flere menigheter i Oslo er forlenget inne.

I 1890 var antallet katolikker i St. Olav menighet i Oslo begynt å nærme seg svimlende 500 sjeler, så den nybakte apostoliske prefekten for Norge, luxemburgeren Johannes Olaf Fallize, utskilte en ny menighet, St. Hallvard på Østkanten. Den omfattet da 140 katolikker. Siden er disse to Oslo-menighetene blitt delt en rekke ganger, men alle avleggerne har vært utenbys. I selve Oslo er det fremdeles bare de to. Grensen mellom dem har de siste generasjoner vært Trondheimsveien, og helt i sør så langs Akerselven ut til Oslofjorden. De få

De områdene vi ønsker innspill om, er i rødt.

øvrige kirker og kapeller i Oslo (f.eks. St. Dominikus, Lunden, Kristus Konge på Grefsen) har ikke egne menigheter.

Etter hvert har antall katolikker i Oslo-menighetene vokst til over 33.000 registrerte pluss flere tusen uregistrerte. Opprettelsen av flere menigheter er derfor ingen vanskelig beslutning. Men beslutningsgrunnlaget for den nøyaktige grensedragningen må være best mulig. I grove trekk gir de nye menighetenes grenser seg av seg selv. Men det er også en rekke områder som er «på vippen», altså der det ikke er så opplagt hva som er deres mest tjenlige tilhørighet.

Oslo Katolske Bispedømme ber derfor om innspill fra berørte (folk som bor i områdene) og fra folk med kvalifiserte synspunkter (f. eks. folk som har bodd i områdene, eller som har god greie på byplanlegging og kommunikasjonsmidler).

I tillegg til forklaringene på disse sidene, er det en nettside med mer inngående informasjon: <http://menighetsdeling.katolsk.no/>. Andre nyttige nettsted er <http://www.posten.no/Kundeservice/Kart> (postnummerkart) og <http://reiseplanlegger.ruter.no/#st:1,zo:0,sp:0> (kollektivtrafikkruiter og tider).

Spørsmål om Groruddalens menighet

Omtrent hele det området som vanligvis kalles Groruddalen, vil sogne til

en katolsk menighet som kan få sitt sentrum i Bredtvet kirke (Bredtvetveien 12 – skriv gjerne inn på bilens navigatørsystem og ta en tur). Sjekk kommunikasjonene.

1: Til Groruddalen eller til St. Olav? Vi er usikre på områdene **Disen** og **Tonsen** (postnumrene 0587, 0588).

2: Groruddalen eller St. Hallvard? Vi er usikre på områdene Refstad ved Sinsen, Løren og Økern (postnumrene 0586, 0585 og 0580), og på områdene Haugerud og Trosterud (postnumrene 0673–74 og 0675–76).

3: Groruddalen eller St. Magnus (dvs. Lillestrøm i Akershus)? Det gjelder **Nittedal kommune i Akershus fylke**, som for tiden er i St. Olav menighet. Dette kan ikke opprettholdes. Avstanden til Lillestrøm er omtrent den samme som til Groruddalen. Her må man tenke på kommunikasjonsmidler, veistandard, skolerute (betyr noe for planlegging av religionsundervisning) og slikt.

Spørsmål om Mortensrud

Denne menigheten vil omfatte i hvert fall storpartene av Follo-kommunene sør for Oslo, og områder som Holmlia, Ljan, Hauketo, Prinsdal, Søndre Nordstrand, Bjørndal, Klemetsrud, Lofsrud, Mortensrud og Leirskallen. Men litt

lenger nord i Oslo er det ikke så lett å trekke grensen; terreng, kommunikasjoner og bomring gjør at ingen løsning er selvvinnlysene. Derfor er det særlig viktig at folk i området melder fra om sine preferanser.

1: Mortensrud eller St. Hallvard?

Vi er usikre på områdene **Nordstrand, Nordstrandshøgda (med St. Elisabethsøstrenes hjem), Ljabru, Munkerud, Nordseter, Lambertseter, Bergkrystallen, Abildsø, Langerud, Skullerud, Rogerud, Rustad, Bøler, Ulsrud og Oppsal**. Dette er et ganske bredt belte med godt over 1000 katolikker. Postnumre i området: 0685–0694, 1150–1170, 1187–1189.

2: Mortensrud eller St. Magnus

Enebakk kommune tilhører så langt St. Hallvard. Dette kan ikke opprettholdes. Men der har befolkningsutviklingen skapt to større befolkningsstygdepunkter som trekker i hver sin retning. 1914 Ytre Enebakk trekker entydig mot Mortensrud. Så spørsmålet gjelder **postnumrene 1911 Flateby og 1912 Enebakk**.

3: Mortensrud eller St. Olav?

Det gjelder **Nesodden kommune i Akershus fylke**, som for tiden er i St. Hallvard. Dette kan ikke opprettholdes. Nesodden er en halvøy, og med privatbil er det langt, litt kronglete, men mulig å kjøre til Mortensrud. Men folk flest på Nesodden orienterer seg mot Oslo og tar den raske fergeforbindelsen over til Oslo Rådhus (ikke langt fra St. Olav), og bussrutene på Nesodden er nesten alle orientert mot denne fergeforbindelsen. Ifølge «Ruter» er den klart raskeste kollektivforbindelse fra Nesoddtangen til Mortensrud med denne fergeren og så med T-bane fra Nationalteateret (altså *gjennom* både St. Olavs og St. Hallvards områder).

Spørsmål om Nedre Trondheimsveien

Siden 1890 har nedre del av Trondheimsveien (fra elven til det som nå er Sinsenkrysset) vært grensen mellom St. Olav og St. Hallvard. Dette har vist seg å være kronglete administrativt, for denne gaten er ikke en postnummergrense. Det er derfor tenkt å flytte grensen litt vestover, slik at områdene **Sofienberg, Rodeløkka og Rosenhoff** overføres til St. Hallvard. Hva mener de 380 berørte katolikker vest for Trond-

heimsveien på postnumrene 0558–0562 og 0564–0570 om dette?

Søndre del av Aurskog-Høland kommune

Til slutt, og litt løsrevet fra Oslo-spørsmålet, er det en plan om å benytte anledningen til å overføre de 46 katolikker på postnummer 1970 Hemnes fra menigheten i Lillestrøm til menigheten i Askim i Østfold. Dermed reduseres kirkeveien fra 43 til 32 km. Er det noen innvendinger?

Si din mening

Send kommentarene **innen 1. mars** enten til **Oslo katolske bispedømme, Akersveien 5, 0177 Oslo** (merket «Menighetsdeling»), eller med e-post til menighetsdeling@okb.katolsk.no (emnefeltet kan gjerne innledes med postnummeret du bor på). Skriv adressen hvor du bor, hva du mener, og hvorfor – så grundig du vil.

Kontaktinformasjon til menighetene:
Oslo-St.Olav@katolsk.no/ 22 98 21 65; Oslo-St. Hallvard@katolsk.no/ 23 30 32 00; Lillestrom@katolsk.no/ 63 81 28 85

Livets tjenere styrket av Peter

Av Ragnhild Helena Aadland Høen

– Dere er kalt til å være livets voktere og tjenere, var budskapet under legekongressen «Bioetikk og det kristne Europa» i Roma. For første gang deltok en nordisk delegasjon på den europeiske katolske legekongressen.

Dypt under Peterskirken i Roma finnes det en hemmelig verden som det er få forunt å få se. Totalt slipper bare 250 personer inn her hver dag. I dag utgjør vi tolv av dem. Takket være biskop Bernt Eidsvig har ti nordmenn og to svensker fått billetter til Scavi, de arkeologiske utgravningene under kirken.

Apostelen Peters grav

Vi går gjennom eldgamle, smale, lange, varme, dunkle ganger. Så er vi der: ved den hellige Peters grav, dypt under høyalteret i Peterskirken. Det er et helt spesielt sted – noe som på ingen måte skyldes staffasjen. Her finnes det ingen staffasje, ikke noe gull eller glitter, bare grå stein. Klippe. Det er det mest ydmyke stedet du kan tenke deg.

I en åpning i steinveggen får vi med egne øyne se relikviene etter apostelen Peter. Ytterst ligger kinnbeinet fra kinnet som Jesus berørte. Vi kneler stille. Tørker tårer. Kjenner kraften fra Peters grav og lytter til ordene fra Jesus: «Du er Peter, og på denne klippen vil jeg bygge min kirke.»

Fra graven stiger vi rett opp i Peterskirkens veldige rom hvor aftenmessen er i gang.

– Det var en gripende og fullkommen kontrast å gå fra Peters grav dypt nede i jorden og opp til messen med mektig korklang og orgelbrus. Jeg tror alle opplevde hvilken kraft som utgår fra den ydmyke graven, sier Magnus Røger, lege ved Oslo universitetssykehus

Mellom sesjonene ble det tid til faglig diskusjon for legene (f.v.) Gunnar Grøstad Johnson, Inger Lund Thorsen, Magnus Røger og Frode Thorup.

og leder i Nordisk forening for katolske leger (NFKL).

Bredt program

Dagen etter begynner selve legekongressen. De neste dagene går programmet i ett med foredrag og samtaler, måltider, utflukter til museer og kunstutstillinger, klassiske konserter, daglig messefeiring og en audiens med apostelen Peters etterfølger: pave Benedikt XVI.

– Bredden i programmet er imponerende, sier en fornøyd Magnus Røger.

Kardiolog Frode Thorup er overlege ved Sørlandet sykehus i Kristiansand. Han blir spesielt engasjert av foredragene om samvittighetsfrihet og reservasjonsrett samt fosterdiagnostikk og abort.

Den avgjørende kampen om samvittigheten

Den tredje norske, katolske utsendingen til kongressen er Gunnar Grøstad Johnson, fastlege i Vinje kommune og nestleder i NKLF. Johnson ble kjent i riksdekkende media i Norge i 2012 da det ble slått stort opp at han ikke vil foreskrive p-piller eller henvise til abort.

Kongressen har bedt Johnson komme og orientere om situasjonen for legenes

samvittighetsfrihet i Skandinavia: Den er under press i alle de skandinaviske landene.

Deretter beveger rundebordsamtalen seg mot sør. I Slovakia er professor Jozef Glasa oppgitt over Europa.

– For meg som har opplevd den totalitære kommunismen, er det helt uforståelig at Europas demokratiske stater frivillig kan gi avkall på samvittighetsfriheten. Samvittighetsfriheten er en helt grunnleggende frihet som må bestå for at demokratiet skal bestå, sier professor Glasa.

Han fremhever at kampen for reservasjonsretten ikke er en kamp som man utkjemper én gang for alle.

– Denne kampen må vi stå i sammen – i alle land i Europa, til tidenes ende. Det er her fronten i dag står i kampen mellom «livets kultur» og «dødens kultur». Samvittighetsfriheten er et av de viktigste spørsmålene i vår tid, mener professoren.

Barmhjertighetsdrap på fostre

Det foredraget som gjør sterkest inntrykk på de norske legene, er professor Neda Aberles foredrag «Prenatal eutanasi», altså «Barmhjertighetsdrap før fødselen».

Dr. Med. Neda Aberle fra Kroatia kvier seg ikke for å trekke parallellen fra Europas fosterdrap til måten antikens spartanere kvittet seg med sine uønskede barn på.

– Vi også tar livet av uønskede barn, bare på mer subtile måter, godt hjulpet av språklig ingeniørkunst, sier Aberle.

Språkkunsten innebærer blant annet at drap på fostre omdøpes til «prenatal eutanasi» og «terapeutisk abort». Men som professoren påpeker:

– Det finnes ingen aborter som er terapeutiske, for ingen aborter kurerer verken *noe* eller *noen*. Selve termen «abort på medisinsk indikasjon» er selvmotsigende, for en medisinsk indikasjon skal innebære at liv og helse fremmes. Den skal *aldri* oppgis som grunn for *mord*. En sykdomsdiagnose skal tjene som indikasjon for *terapi*, ikke for *likvidering*, sier Aberle til stor applaus.

Peters stemme

Menneskets verdi og verdighet – det er *det* konfliktene rundt bioetikken dreier seg om. Som Pave Johannes Paul II formulerer det i sin encyklika Evangelium Vitae: «Vi står overfor en enorm og dramatisk konfrontasjon mellom det onde og det gode, mellom død og liv, mellom 'dødens kultur' og

Foto: Ragnhild Aulund/NTN

Den europeiske legekongressen i Roma var årets høydepunkt for legeparet Ingrid og Gunnar Grøstad Johnson og deres fire barn, (f.v.) Rosa (6), Lavrans (4), Jon (7) og Per (2).

'livets kultur'. Vi befinner oss ikke bare stilt 'overfor', men 'midt i' denne konflikten: Vi er alle involvert i den med *et ansvar for ubetinget å velge livets side.*»

Kraften fra Peters etterfølger

Etter den siste sesjonen får alle deltakerne gaver fra legeföreningen: DVD-filmen og 3D-heftet «Guardians of Life» – «Livets voktere». På baksiden står det kraftfulle «Life will triumph»-sitatet av Pave Johannes Paul II: «*Livet vil seire: Dette er et sikkert håp for oss. Ja, livet vil seire fordi sannhet, godhet, glede og sann fremgang er på livets side. Gud, som elsker livet og gir det sjenerøst, er på livets side.*»

Utsendelsesmessene feires av pavens utenriksminister, kardinal Tarcisio Bertone. Sørlandslegen Frode Thorup er Nordens representant under offertorieprosjekten og bærer vinen frem til kardinalen.

– Et stort privilegium, en sterk opplevelse av å være en del av både det store katolske fellesskapet og det litt mindre fellesskapet av katolske kollegaer. Generelt har jeg opplevd hele oppholdet i Roma som et åndelig løft. Høydepunktet var Peters grav, sier Thorup.

Livet vil seire

Under utgangsprosessen fra utsendelsesmessene lyder det jublende og kraftfullt fra koret og alle i kirken: «*Christus vincit, Christus regnat, Christus, Christus imperat!*» «Kristus seirer, Kristus regjerer, Kristus, Kristus hersker!»

– I forkant av Roma-turen følte jeg meg nedstemt og motløs. Jeg reiser hjem med den stikk motsatte opplevelsen, konkluderer overlege Frode Thorup, livets tjener i Kristiansand.

Livet vil seire.

Luthersk deltakelse på katolsk kongress

Tre lutherske leger fra Norges Kristelige Legeförening (NKLK) deltok også på den katolske legekongressen.

NKLKs leder Olav Magnus S. Fredheim satte pris på å knytte personlige bånd til lederne i den katolske legeföreningen NFKL.

– Jeg tror ikke kongressen har påvirket mitt forhold til Den katolske kirke, men jeg hadde jo ikke vært på konferansen dersom det ikke allerede var positivt, sier Fredheim og smiler.

De katolske legene i Norge har opplevd betydelig støtte fra NKLK de siste årene.

– Den lutherske deltakelsen på kongressen var en ytterligere bekreftelse på dette, noe de katolske legene satte stor pris på, sier NFKLs leder Magnus Røger.

BIOETIKK OG DET KRISTNE EUROPA

303 leger og professorer fra hele Europa møttes i Roma da den europeiske katolske legeföderasjonen (FEAMC) inviterte til kongressen «Bioetikk og det kristne Europa» 15.–18. november 2012.

Kongressen var høyt prioritert fra Kirkens side, tre kardinaler deltok, i tillegg til at deltakerne fikk en audiens med pave Benedikt XVI.

Kongressen pekte på et Europa i moralsk krise, en krise som kommer av at kontinentet har mistet kontakten med sine kristne røtter. **På agendaen stod mange av de tyngste etiske sakene Europas leger står overfor i dag.**

Er du katolsk lege? For å bli medlem i Nordisk forening for katolske leger, gå til www.nfkl.org.

Hvorfor ta utdanning?

Øystein Lund

Studiedekan ved St. Eystein presteseminar
Førsteamanuensis i gammeltestamentlig teologi ved Det teologiske Menighetsfakultet

«Den forstandiges hjerte kjøper kunnskap, og de vises øre søker kunnskap.»

Ordspråkene 18,15

Gjennom Kirkens lange tradisjon har hun stimulert sine troende til å søke kunnskap og ta utdanning. Det finnes krefter i vår tid som ønsker å fremstille de kristne som en marginal gruppe som funderer sin tro på antatt overtro og uvitenhet. Men i Kirkens liv har utdanning, refleksjon og streben etter nye veier til kunnskap, vært en svært viktig aktivitet.

Selv om troen baserer seg på «korsets dårskap» (1 Kor 1,18) og primært retter seg mot en Gud som vi aldri helt kan fange (eller begrense) med vår erkjennelse og viten, har Kirken opp gjennom historien tatt intellektuelle utfordringer på alvor. Hun har søkt å argumentere for de kristne sannheter og å beskrive hvordan troen i høyeste grad kan integreres i annen sann kunnskap om den verden Gud har skapt. Og det har ikke bare handlet om teologi og filosofi. Sann kunnskapssøken om alt som angår mennesker, har stått på dagsorden.

Jeg vil selvfølgelig ikke benekte at det har vært krefter også innenfor Kirken som har sett med mistro på nye erkjennelser og vært skeptisk til nye måter å uttrykke troens sannheter på. Men i den store strømmen som Den katol-

ske kirke representerer, har man vært positiv til kunnskap og til nye erkjennelser. Jeg tror at en av de store mytene vi trenger å bekjempe, er feilslutningen om at Kirken skulle se på ny kunnskap og nye tenkemåter som truende for sitt trosgrunnlag og sin eksistens. Kirken vet at den vandrer frem mot fullendelsen i en verden der vi «forstår stykkevis», og hvor vi er åpen for nye erkjennelser. Men Kirken vet også at den er gitt et evangelium og forvalter en trosskatt som den har fått i oppgave å formulere for nye generasjoner som har annerledes og mer kunnskap enn sine besteforeldre.

Å utvikle evnene

I hvilken grad snakker du med dine venner og eventuelt dine barn om hvordan Kirkens tro på en selvsagt måte kan stå i samtale med kunnskapsutvikling for eksempel innenfor naturvitenskap og historie? I vår norske kontekst tror jeg vi trenger å hjelpe hverandre til å tale positivt om utdanning og kunnskapsutvikling. Og hjelpe hverandre til å se at utdanning og kunnskapsutvikling er en integrert del av Kirkens sosiale/diakonale og profetiske oppdrag.

Det å ta på alvor og utvikle sine evner er da også omtalt i evangeliet. Lignelsen om talentene i Matteus 25,14–30 utfordrer oss alle på om vi gjør maksimalt ut av de gaver hver og en av oss får fra Gud, eller om vi trekker oss tilbake til det trygge – uten å satse. Det å ta utdanning er en måte å realisere sine talenter på. Vi har ulike evner, og vi må utvikle dem ulikt. Men en felles utfordring i lys av lignelsen er å gjøre noe ut av nettopp ditt liv! Ta sjansen på å gjøre noe ver-

Men problemet gjenstår: For mange mennesker er disse mytene med på å hindre et faktisk møte med Gud.

ken du eller dine foreldre trodde var en mulig vei.

Som lokalkirke i Norge har vi et privilegium i å være sammensatt av mange ulike nasjonaliteter. Dette privilegium stiller oss imidlertid også overfor en særskilt utfordring ved at forskning har vist at noen av våre trossøsken med bakgrunn fra enkelte områder av verden, trenger mer stimulans for å innta sin rettmessige plass i vårt utdannings-samfunn. Her er det ulikheter mellom

våre nasjonaliteter, men kanskje burde vi som trossfelleskap være med og gi den stimulansen slik at flere av våre søsken blir aktive deltagere i kunnskapsutvikling og utdanning? Når snakket du sist med andre ved kirkekaffen om hvordan dere stimulerer deres barn til å ta høyere utdanning – fordi Kirken ønsker det og verden trenger det?

En del av den kristne tjeneste

Både pave Johannes Paul II og pave Benedikt XVI har understreket behovet for at kristne tar et ansvar for å være med å frembringe kunnskap som kan åpne for nye muligheter til å løse verdens sosiale og økologiske problemer, og at kristne er med på kunnskapsutvikling som kan skape mer rettferdighet i verden. Det å være en bevisst katolsk kristen handler ikke bare om å fokusere på eget fromhetsliv og egen tro, men om aktiv innsats til beste for andre. I dette perspektivet er det å ta utdanning, og det å arbeide for å etablere ny kunnskap, en kristen dyd.

Det er mange gode grunner til å delta aktivt i utdanningssamfunnet. Men en av de viktigste handler om å tjene andre mennesker – å tjene andre mennesker gjennom å etablere og spre kunnskap som løser verdens mange utfordringer og problemer. I denne sammenheng behøver verden og Kirken kunnskap for å virkeliggjøre et bedre liv for mennesker som trenger det.

Katolske kristne bør studere alle typer fag – både fordi det er med på å bygge samfunnet og fordi vi gjennom utdanning kan være med på å fri mennesker ut av sosial nød og undertrykking. Vår

tro stimulerer oss til å møte utfordringer innenfor alle fagområder – i alle deler av samfunnets liv. Utdanning og kunnskap er også viktig for å være med og bygge gode og velfungerende samfunn. Solid kunnskap er avgjørende for at en nasjon skal være et sant demokrati. Og her handler det først og fremst om å bruke kunnskap for å gjøre godt mot andre mennesker, og dertil trygge gode verdier i samfunnet.

Å motvirke mytene

Når kristne mennesker arbeider innenfor ulike fagområder, er det da også viktig at de har muligheter til å drøfte ulike forhold innenfor sitt fagområde som utfordrer troen. Her har ikke minst prester og andre med teologisk kompetanse en oppgave i å være gode samtalepartnere. Det er viktig at troen kan stå i dialog med hverdagens og yrkeslivets utfordringer. En moden kristen tro burde føre til at man er en dyktigere yrkesutøver i sitt daglige virke.

I vår tid ser vi også eksempler på at det til tider råder en temmelig bred inkompetanse om hva sann kristendom er. En rekke myter lever i beste velgående når det gjelder å fastholde hvor utrolig bakstreversk og kunnskapsfiendtlig Kirken har vært opp gjennom århundrene. En som i vår norske kontekst har tatt opp denne utfordringen, er sivilingeniøren Bjørn Are Davidsen. Jeg har mang en gang frydet meg over hvordan han konkret viser hvordan en rekke myter om kristendommen mangler forankring i virkeligheten, og er historisk feil. Og

Når snakket du sist med andre ved kirkekaffen om hvordan dere stimulerer deres barn til å ta høyere utdanning – fordi Kirken ønsker det og verden trenger det?

han har også en rekke gode refleksjoner over hvorfor grupper i vårt samfunn synes å profittere på å holde liv i disse falske mytene. Men problemet gjengstår: For mange mennesker er disse mytene med på å hindre et faktisk møte med Gud. Mytene er med på å opprettholde et falskt og fordummende bilde av kristendommen.

Jeg har lyst til å gi Davidsen honnør for sin lærde innsats innenfor dette området. Og samtidig håper jeg at mange – innenfor ulike fagområder, herunder også teologer – tar opp utfordringen om på konkret vis å tilbakevise myter og dumskap, og som på samme lærde vis er med å løfte frem en kristendom som fullt ut er i stand til å stå i dialog med dagens kunnskapssamfunn. Og som dessuten tør komme med velbegrunnet og velformulert kritikk av samfunn og trender når det er berettiget. Fellesnevneren i dette er at man må ha kunnskap og kompetanse for å kunne være en fruktbar aktør.

Innenfor den katolske utdanningstradisjon er det også avgjørende at utdanning ikke bare innebærer kunnskaps tilegnelse. Utdanning innbefatter også dannelse og karakterbygging. Når vi for eksempel taler om kristen etikk, er det ikke bare et spørsmål om *hva* – «Hva skal jeg gjøre i denne situasjonen?» Det er også, og enda mer fundamentalt, et spørsmål om *hvem* – «Hvem ønsker jeg å bli? Hvem ønsker jeg å være for andre?» Dypest sett handler det kristne livet om å bli likedannet med Kristus. Og da handler det om hele mennesket.

Kirken trenger kompetanse

Den katolske kirke i Norge trenger flere medarbeidere med teologisk og kristendomsfaglig kompetanse. Det er av vesentlig betydning at mange velger å studere fordi Kirken trenger dyktige medarbeidere både blant geistlige, andre ansatte og frivillige. Jeg tror vi trenger å styrke en kultur der flere enn våre geistlige har god teologiske kompetanse. Det at katolsk teologi nå er en integrert del av det norske utdannings-

systemet, er noe mange unge (og eldre) katolikker bør benytte seg av. Ikke minst er det viktig for menighetene som i sitt kateketiske arbeid alltid vil trenge kateketer og andre medarbeidere som kan undervise om troen. Og som kan åpne nye og livgivende perspektiver på Kristi evangelium – for mennesker i vår tid.

Min egen arbeidsplass, Det teologiske Menighetsfakultet har etablert program og kurs som kombinerer høy akademisk kvalitet med nærhet til den katolske tradisjon. Det teologiske Menighetsfakultet skal ha honnør for sin åpenhet og raushet i dette, og så får vi håpe at bevilgende myndigheter, som vanligvis er opptatt av integrering og mangfold, på sikt vil være med å gi de økonomiske insentiver som kan være med på å trygge dette studietilbudet.

NKKF i samarbeid med NUK

Norges Katolske Kvinneforbund / Norges Unge katolikker inviterer til

Pontifikalmesse 8.mars 2013

med biskop Bernt Eidsvig
i St. Olav, Oslo, kl 18.00.

Kl 19.15 paneldebatt i
menighetssalen med tema:

Er det en menneskerett å kjenne sin mor og far?

Lege, filosof, prest, politiker,
journalist vil være innledere.

= Hjemmebakte kaker
og kaffe/te =

Vi har til salgs produkter fra NKKFs prosjekt i Negombo/Sri Lanka ved Maria Nirmala Girls' Center under ledelse av sr. Kanthi – The Good Shepherd Sisters: inntektene går uavkortet til støtte for de unge kvinnene som lager disse tingene.

Velkommen!

Velkommen til familieleir i Skjolden!

Årets katolske familieleir avholdes **22.–26. juli på Elvheim i Skjolden**, innerst i Sognefjorden. Stedet er spesielt egnet for barn i alderen 10+. Det vil bli messer og tidebønner i middelalderkirkene Dale kirke og Urnes stavkirke.

Pater Arne Kirsebom blir vår leirprest, og det vil være flere medledere. Det forventes at foreldre tar et tak på det praktiske området. Leiren er derfor også i år rimelig. Begrenset plass. **Påmelding senest 1.mars.**

For påmelding og mer informasjon; kontakt Pål Augland, tlf. 90162472/p-aug@online.no eller Anne M. Odland, tlf. 41216644/amyland.online.no.

Den hellige dåre

Av Karl Johan Skeidsvoll

«Ingen må narre seg selv! Hvis noen av dere regner seg som vis i denne verden, la ham da bli en dåre, så han kan bli virkelig vis. For denne verdens visdom er dårskap i Guds øyne.» (1 Kor 3,18f.)

«Vi er dårer for Kristi skyld, dere er kloke i Kristus. Vi er svake, dere er sterke. Dere får ære, vi får skam.» (1 Kor 4,10)

Guds visdom sprenger denne verdens rammer. Er denne verdens lærde, eller Kirkens teologer og embedsmenn, mål-bærere av Guds visdom for oss? Vi kan heldigvis regne med at det ofte er tilfelle, men samtidig behøves et korrektiv. Et korrektiv som ikke er bundet av konvensjoner og menneskelig stolthet. Det er her de hellige dårene kommer på banen. En som ikke har lært noe som helst, eller kanskje et barn som kan fortelle at keiseren går uten klær. Kort sagt, en profet.

Kanskje er den hellige Simeon *salos* (gresk «tomsing») den første blant de hellige dårene i den østlige tradisjonen. For å identifisere seg med de utstøtte og foraktede i 500-tallets Syria, oppførte han seg som en tulling – og muligens var han ikke helt stabil heller – med alskens merkelige påfunn. Om Simeon var den første, regnes likevel ofte den hellige Andreas av Konstantinopel (900-tallet) som den tidligste blant dårer for Kristi skyld. Han tok Pauli ord og Kristi saligprisninger inn over seg og antok dårens rolle overfor omverden som en akt av ydmykelse og selvbeher-skelse. Gud lønnet ham med visdommens og profetiens gave, og han kunne med sine aparte ord hjelpe mange av sine medmennesker til å se med nye øyne på sine egne åndelige defekter. De eneste som fikk se bak hans påtatte

En hellig dåre malt av Vasily Surikov, 1885.

åndssvake ytre, var hans skriftefar og hans disippel.

I Russland

Dåren for Kristi skyld (russisk: *jurodivij Khrista radi*) ble en anerkjent skikkelse i de slaviske områdene på 1500-tallet. Den mest kjente av dem

røre denne hellige, halvnakne, tilsynelatende idioten, men lyttet til ham og behandlet ham med respekt.

Den hellige dårskap (russisk: *jurodstvo*) ga avkall på all jordisk visdom og ambisjon, og representerte den rene ufordervede tro. Under sitt dekke av dumhet

Dermed ble respekten for denne dåren en prøve på ens egen åndelige lydighet. Dåren ble slik en samvittighets røst såvel i den enkle bondestue som i maktens høyborg.

alle var Vasilij (Basilios) den velsignede. Mens tsar Ivan den grusomme fór frem med urett og blodsutgydelser, fordømte biskopen av Moskva ham, hvorpå biskopen ble tatt av dage av tsarens menn. Men da Vasilij ved flere anledninger åpent bebreidet ham for hans handlinger, våget ikke tsaren å

brøt dåren konvensjoner, religiøse såvel som verdslige. Kun et rettferdig menneske ville se helligheten bak fasaden, mens de urettferdige ville avvise ham eller henne. Dermed ble respekten for denne dåren en prøve på ens egen åndelige lydighet, stillet til skue for alle og enhver. Dåren ble slik en samvittig-

hetens røst såvel i den enkle bondestue som i maktens høyborg.

En sammenligning med de gammeltestamentlige profeter er ikke urimelig, som for eksempel med Ezekiel (se kap. 4) og hans underlige profethandler. Ulikt andre eksentrikere, som for eksempel eremitter og søylehelgener, søkte ikke *jurodivij* å avsondre seg fra samfunnet, men tvert imot å leve blant mennesker.

Dostojevskij og Tolstoj

Den hellige dåre ble en prominent skikkelse i den russiske 17- og 1800-tallslitteraturen, som hos Tolstoj, Leskov, Dostojevskij og en rekke andre. En variant av *jurodivij* ble her mer aktuell. Ikke den påtatte dårskap, men vandreren, *strannik*, den hellige ensomme som vandrer gjennom verden – ofte i overført betydning som for eksempel fyrst Mysjkin i Dostojevskijs *Idioten*. Med sin uskyldighet og åpenhet overfor Gud finner han seg aldri til rette blant menneskene i denne verden av ondskap og sjalusi, mennesker han elsker og ønsker det beste for. Fyrst Mysjkin illustrerer hvordan godheten paradoksalt nok er med på å ødelegge verden slik vi har innrettet den og – i hans tilfelle – selv blir fordrevet.

Tolstoj har ofte en svært annerledes tilnærming, som også henger sammen med hans uvilje overfor den institusjonelle Kirken. I novellen «Dumme Ivan» må djevelen til slutt gi tapt for dåren og hans manglende ambisjoner og enkle livsholdning. Dåren blir en redningsmann for sine nærmeste, ja for hele kongedømmet som han ender opp med å regjere. Kristi ord «uten at dere vender om og blir som barn, kommer dere ikke inn i himmelriket» er betegnende for slike hellige dårer hos Tolstoj. I mange andre av Tolstojs tekster er det de enkle og enfoldige som representerer de ideelle menneskene, både religiøst og politisk.

Og i vest?

Om den hellige dåre først og fremst er forbundet med bysantinsk-russisk kristendom, har vi også i vest en rekke helgener og litterære figurer som la til side all verdslig stolthet, som identifiserte seg med enkle folk, med samfunnets utstøtte. Blant helgener må Frans av Assisi nevnes som den mest kjente representanten. Med sin bevisste fattigdom og manglende ærgjerrighet på egne vegne vant han innpass hos

småfolk såvel som hos den egyptiske sultan. Her var ingen påtatt dumhet, men snarere Kristi befaling til apostlene om å være «kloke som slanger og troskyldige som duer» (Matt 10,16).

Samtidig som den hellige dåre ble populær i russisk litteratur, fikk man i Vest-Europa skikkelser som den romantiske Parsifal-figuren, en skikkelse fra middelalderen popularisert gjennom Wagners opera, dåren som ble vis gjennom sin medlidenhet.

Er du vernepliktig eller befal?

For 55. gang arrangeres det valfart til denne lille fjellandsbyen i Sør-Frankrike. Rundt 15.000 soldater og befal deltar årlig, og i løpet av årene har også flere hundre fra Norge, katolikker og ikke-katolikker, deltatt på denne valfarten for fred som arrangeres av katolske feltprester. Som soldat eller befal har du rett til permisjon for å kunne reise på valfart.

Pris

Vernepliktige: kr 3500
Andre: kr 4000
Dette dekker reisen Oslo-Lourdes-Oslo, samt kost og losji.

For mer informasjon eller påmelding ta kontakt med p. Pål Bratbak, 92614590, pal.bratbak@katolsk.no, eller se www.nuk.no «Aktiviteter».

Påmeldingsfrist 22. mars.

Vern om livet fra befruktning til en naturlig død

Bli medlem i **Menneskeverd**

www.menneskeverd.no

www.stolavforlag.no

siden 1889

... bøker som former deg

St. Franciskus hospital i Arendal feirer 25-årsjubileum, 12. november 1936.

Til Norge med tomme hender

— søstre og deres sykehus

Av biskop Bernt Eidsvig

I 1860 fantes det ingen katolske helseinstitusjoner i Norge. Rundt 1960 hadde de katolske sykehus i Norge ennu ca. 1000 senger. 25 år senere, da søstre oppgav driften av Florida sykehus i Bergen, var det slutt. Foreløbig. Hva skjedde i mellomtiden?

Den katolske kirke i Norge har alltid vært holdt i gang av utlendinger. Det var en enorm energi som ble tilført vårt helsevesen. Da det i 60-årene ble tydelig at private sykehus ikke hadde noen fremtid, sa daværende helsedirektør Karl Evang, til søstrenes bebreidelse, at søstre var kommet til landet med tomme hender, og, se hvilken formue de hadde opparbeidet! Hadde han forstått litt økonomi, ville han kanskje

ha innsett hva Staten hadde spart ved søstrenes innsats. St. Josephsøstrenes provinsialforstanderinne kommenterte tørt at Evang delte deres skjebne, også han var kommet til landet med tomme hender.

Forespørsel fra leprahospitalet

De første linjer av våre sykehus' historie ble skrevet i Bergen i 1845. Sognepresten i Christiania reiste i vogn over fjellet, og fra Bergen skriver han til biskopen i Stockholm: «Formiddagen er viet katolikken, eftermiddagen går til protestantene og selskapene man gir til min ære, som ikke vil ta slutt. Tilogmed biskopen gav sist søndag en middag ... Av katolikker har jeg inntil nu truffet en ca. femten til tyve ... Våre gudstjenester holder vi hjemme hos en virkelig from katolikk, en skredder fra Bayern.»

I det samme brev skriver Montz at direktøren for leprahospitalet hadde oppsøkt ham for å høre om ordenssøstre kunne påta seg pleien av de spedalske ved et nytt sykehus som skulle bygges. Montz tenkte strategisk og gledet seg over denne henvendelsen. Dersom ordenssøstre kunne påta seg dette ansvaret, ville Kirken med det samme få et solid fotfeste i Bergen.

Det var overlege Danielsen som særlig ivret for å få katolske søstre. Han hadde studert forholdene i Frankrike og «var helt betatt av de barmhjertige søstres velsignelsesrike virke». Montz fremholdt at søstre måtte ha en prest hos seg, men synes å ha godtatt at hospitalet ikke hadde inntekter til å dekke prestens underhold.

Hvorfor vet vi ikke, men spørsmålet om å få søstre til Bergen kom aldri lenger enn til Montz' positive reaksjon på Danielsens forespørsel. Dette var i en periode med tiltagende norsk konfessjonsbevissthet, og katolske søstre i en viktig institusjon passet nok dårlig inn her.

Den første etableringen: Hammerfest

Vi må en del år til frem i tid før sykehusdrift ble etablert, helt til 1880. Sognepresten i Hammerfest, Clemens Hagemann, reiste i 1879 til Tyskland for å samle kollekt til sin menighet og for å finne søstre som kunne åpne et hospital, noe byen og amtet på denne tid ennu ikke hadde. Han opplevde mange skuffelser, men kom til St. Elisabethsøstrenes moderhus i Neisse i Schlesien (nu Polen) i 1880. Generalpriorinnen viste etter hvert forståelse

for hans planer, men insisterte på at søstrene måtte reise frivillig. Tre søstre meldte seg, og de ankom Hammerfest i oktober 1880.

I Hammerfest ser vi ikke bare at søstrene tar fatt på sin oppgave i sykepleien, men også at Kirken slår rot. Hagemanns menighet bestod av en håndfull personer, og ensomheten var tyngende. Sortkledd prester med utenlandsk aksent virket skremmende; utenlandske søstre som tok seg av syke og fattige derimot, var det lett å akseptere. Vi kan gå enda litt lenger: Uten søstrenes utadrettede virksomhet ville Kirken aldri ha oppnådd troverdighet lokalt.

Norske protestanter var på denne tid ikke engstelig for prestene, de fryktet skolene og sykehusene og søstrene. Da det ble opprettet en katolsk høyere skole i Alta i 1856, utløste det lettere panikk i enkelte lutherske kretser. På et møte i Trondhjem ble det forlangt å kalle misjonsprest H. P. Schreuder hjem fra

Forgjæves spilder man Penge og Kræfter i et afmægtigt Forsøg paa at omvende Zuluere, medens Landets egne Børn trues med papistisk Fordærvelse.

Afrika: «Forgjæves spilder man Penge og Kræfter i et afmægtigt Forsøg paa at omvende Zuluere, medens Landets egne Børn trues med papistisk Fordærvelse.»

Fattigdom

Søstrene i Hammerfest ble konfrontert med fattigdom og nød. En av de første ting de gjorde, var å gi suppe til 24 barn hver dag. De påtok seg også hjemme-sykepleie, og i 1882 ble det kjøpt en bygning som skulle tjene som hospital. De fattige pasientene hadde manglet sengetøy, og hjemmene var ofte slik at det var umulig å observere de enkleste hygieniske regler. Det lille hospitalet ble åpnet i august. Behandlingstilbudet var rettet mot lamme og uføre, og dem var det mange av i Finnmark. Pasientene lot ikke vent på seg: Fiskere som vendte hjem med sår og verkefingre, var blant dem. Siden byen ikke hadde tannlege, måtte søstrene lære seg å trekke tenner. Hospitalet fikk raskt fullt belegg, men det var få som var i stand til å betale for seg.

St. Elisabethsøstrene var tyske og polske. De fikk et særlig ansvar for det nordenfjeldske, og åpnet etterhvert også sykehus i Tromsø, Harstad og Trondhjem, foruten i Urtegaten i Kristiania.

Hovedstaden

I likhet med St. Elisabethsøstrene var St. Josephsøstrene noe nølende til å bygge opp sykehus. Disse kom fra Chambéry i Savoien i Frankrike, men kongregasjonen var i vekst og fikk snart hus i Tyskland, Italia og Skandinavia. Hjemmesykepleie var meget enklere å organisere; det dreide seg om engasjement for kortere perioder, og forpliktelsene ellers var det også lett å begrense.

Problemene i hovedstaden var imidlertid ikke svært forskjellige fra dem man opplevde i Hammerfest. Det var en lærer som tok saken i sin hånd, Mère Geneviève, hun så et kall i den nød praktisk talt alle ubemidlede syke led. Tidligere hadde hun ledet Den franske skole, senere Sta. Sunniva. Mange av miraklene i søstrenes sykepleie bestod i en utjevning, slik at de som hadde penger, også betalte for de fattige. Søstrene tok bare ut det som var nødvendig for bygninger og investerin-

sykehuset ble utvidet en rekke ganger mellom 1883 og 1930-årene.

Den fromhet de syke møtte, var nok ukjent for de fleste. Moder Geneviève ble i 1886 angrepet av en smertefull periostitis, som hun led av i to år. Hele åtte ganger ble hun operert, og ved en av dem – som varte i en time – ville hun ikke bli bedøvet. Som det heter i St. Josephsøstrenes historie: «Disse lidelser vilde hun tåle for en stakkars fortvilet sjel, en person som den gangen lå syk på hospitalet.» Stedfortrendende lidelse er et gjennomgående tema i fromhetslivet på 16- og 1700-tallet, men ble sjelden tatt til en slik ytterlighet. Sr. Geneviève måtte noe senere amputere venstre ben, men fortsatte sin gjerning og ledet selv byggearbeidene inntil hun døde i 1889. Det statskirkelige Morgenblad kom så nær man kommer en kanonisering på luthersk grunn i sitt minneord.

Økonomisk grunnlag

Med sykehusene fulgte alltid et visst overskudd, selvom de var forgjeldet og det ble spart hvor det overhodet var mulig. Det var alltid noe mat til de fattige som banket på døren; søstrene hadde alltid klær og sko – som regel gaver fra pasientenes familier – til utdeling. Høyest prioritet hadde barna. Den stående ordre var at ingen som kom i et slikt ærend, skulle stå utenfor porten å vente, men at de var husets gjester.

Bortsett fra dronning Josephine var det få velgjørere av betydning innenlands, men med tillatelse av utenlandske biskoper kunne enkelte søstre reise ut for å tigge. Særlig i Tyrol var dette innbringende. Bøndene der var begeistret for misjon, og de aller fleste av dem kunne avse litt penger til de fattige i Norge. Herfra kom også endel verdifulle bilder og kunstgjenstander for sykehuskapellene.

I 1887 ble det opprettet en egen norsk provins av kongregasjonen. Dette gav søstrene i Norge en helt annen selvstendighet enn tidligere; overskuddet – hvis det var noe – ble her i landet, og de søstre som arbeidet her, kunne ikke trekkes ut uten videre. Derfor lå det an til opprettelse av nye sykehus, det første av dem i Fredrikstad det samme år. Tre søstre forlot Vor Frue og slo seg til i Smaalenene. Startkapitalen bestod av et Jesu hjerte-bilde, en medaljong av St. Joseph og den ærverdige moders velsignelse. Men, også det gikk bra. Senere fulgte grunnleggelser i Fredrikshald,

Drammen, Porsgrund og Kristiansand, samt et barnehjem på Ullern.

Kirkelig kontekst

På dette tidspunkt må vi se på det litt større bilde. Inntil 1869 hørte det sydlige Norge til det svenske prefektur, d.v.s. et misjonsområde med en stor grad av selvstendighet. På dette tidspunkt var det registrert 316 voksne katolikker i landet, fordelt på to menigheter og to misjonsstasjoner. Dronningens kapellan, sveiteren Jacob Laurentz Studach, var overhyrde her, og ble pga. personlige fortjenester også bispeviet. Han var ingen stridens mann og var derfor vel ansett i den svenske offentlighet.

Dronning Josephine var en rik kvinne, selv til dronning å være, og hun brukte en stor del av sin disponible formue på velgjørenhet. Det meste av dette gikk til ikke-katolske institusjoner, men det hun gav til Kirken og det hun formidlet av gaver fra sin familie, gjorde menighets- og sykehusgrunnleggelser mulig. Studach, som var dronningens rådgiver, synes å ha prioritert prosjekter i Norge minst like høyt som de svenske.

I 1869 ble Norge eget kirke-distrikt. Den noe urealistiske Nordpolmisjonen ble nedlagt, og deres prefekt Bernard Bernard ble norsk overhyrde. Han hadde tidligere gjort tjeneste i Alta, men kjente hele Nord-Norge, Island og Skottland godt. Bernards linje var at menighetene var så små at de måtte støtte seg på andre institusjoner, fortrinnsvis drevet av ordenssøstre. Dette så han som en dyd av nødvendighet; ellers ville både prest og menighet gå til grunne, noe han allerede hadde sett eksempler på.

Til Hammerfest og Kristiania var det eller kom det søstre, for Bergen og Altas vedkommende var det vanskelig å finne frivillige. I den kirkelige strategi for denne periode av Kirkens historie la man opp til at den lokale kirke burde ha fire ben å stå på: sjelesorg og prest, skole og katekese (søstre), sykehus (søstre) og fattigomsorg (legfolk). I den grad dette var mulig, forble det de norske overhyrdes program helt frem til Det annet vatikankonsil.

Bernard var en mild mann. Hans år er preget av en elendig økonomi. Delvis var dette selvforskyldt, for han la opp til en ekspansjon som var begrunnet i visjon, men ikke i virkelighet. I Bernards tid ble det opprettet fire nye menigheter og et annekskapell; to sykehus og to skoler ble grunnlagt. I en periode i 1880-årene var det også et prestesemi-

nar i Trondhjem, og den første prestevielse på norsk grunn siden reformasjon fant sted her i 1885.

Vi kan se omrisset av en norsk kirke i vekst da Bernard fikk sin avskjedsansøking innvilget i 1887. Hans prioriteringer hadde vært sjelsørgerens, og det bar frukter. Mange skulle få grunn til å savne ham.

Den stridbare luxemburger

Bernards efterfølger var av et ganske annet kaliber; vi snakker om en luxemburger ved navn Johannes Olaf Fallize, overhyrde fra 1887 til 1922. Han var mer ideolog enn sjelesørger, og han så det mest ut fra Romas synspunkt. Han skydde ikke konflikter, og kom til å få mange av dem, ikke minst med søstrene.

Fallizes arbeidskraft er legendarisk. Han grunnla åtte nye menigheter, hver av dem med skole, de fleste også med sykehus. Menighetene var for små til å fylle kirkene. Prestene hadde ikke nok å gjøre. De fleste skolene savnet et realistisk elevgrunnlag og kvalifiserte lærere. Det apparat han opprettet hadde med

Karl Evang og Arbeiderpartiet ønsket ingen private aktører; de hadde ingen forståelse for den idealistiske og religiøse motivasjon.

andre ord for stor kapasitet, og det i femti år etter hans tid. Senere har imidlertid arven fra Fallize kommet godt med.

Bare sykehusene gikk med fullt belegg, og disse institusjonene lå i det minste delvis utenfor den geskjeftige biskops (Fallize ble bispeviet i 1889) ansvarsområde. To av de tre søsterkongregasjoner som arbeidet i bispedømmet, St. Elisabeth og St. Joseph, hadde pavelig anerkjennelse og selvstendighet; den tredje lå under biskopen av Luxembourg. Biskopen udmerket seg ikke ved respekt for spillereglene. Delvis skyldtes det at han såvel prinsipielt som ut fra sin ekspansive natur ville kontrollere all katolsk aktivitet i Norge, delvis at han trengte penger til sine mange prosjekter. I det katolske Norge var det bare søstrene som hadde penger.

Den kontrakt som bestod mellom prefekturet og St. Joseph- og Elisabeth-søstrene, passet ham ikke. Han kunne innkassere en viss sum per pasient per natt, dessuten forpliktet søstrene seg til visse naturalia- og praktiske ydelser overfor prestene, som tjente kr. 1200 i året på denne tid. (I 1950-årene var de-

res reallønn lavere.) Fallize ville ha mer penger og flere ydelser, men søstrene holdt fast ved sine kontrakter.

Fallize ble berømt i hele Europa for sin stridbarhet, og først da det var klart at det gikk mot slutten av hans embedstid, var andre ordenssamfunn beredt til å etablere seg i Norge. De som allerede var her, taklet hans innblanding med en angelisk tålmodighet.

Det passet ikke Fallize å legge ned sitt embede i 1922, selvom han var en gammel mann, født i 1844. Den gang var det ingen aldersgrense for biskoper. Roma nominerte en ny biskop, og satte opp et dekret som fortalte Fallize hvilken dato efterfølgeren kom til å overta. Grunnene til at Fallize måtte gå var nok flere, både økonomi, manglende samarbeidsevner og vilkårlige ekskommunikasjoner av familier som ikke sendte sine barn til katolske skoler. Blant disse faktorene var også striden med søstrene, hvor han ble sett som urimelig. Muligens har St. Joseph-søstrene stilt et ultimatum gjennom den kardinal som var deres talsmann.

For Fallize talte at han nød anseelse i det norske samfunn pga. de bøker han hadde skrevet om Norge på tysk og fransk, for sin patriotiske holdning (og støtte til Det frisinne Venstre), for sin relative liberalisme: Han støttet stemmerett for kvinner. Som den første av våre biskoper ble han invitert til Slottet og utnevnt til kommandør av St. Olavs orden. På hans anbefaling anerkjente Den hellige stol norsk overhøyhet over Svalbard før noen annen, og Fallize kunne føye *de Spitzberg* til sin tittel.

St. Franciskus-søstrene

Til Bergen fikk Fallize franske søstre, Les Soeurs Zélatrices, i 1888. De drev hjemmesykepleie og undervisning. Søstrene gav opp allerede i 1891, men det er ikke påvist at dette skyldes en konflikt med biskopen. Samme år som disse forlot Bergen, kom fem fransiskanersøstre fra Luxembourg til Bergen og tre eller fire til Stavanger. De bygget et sykehus i Stavanger, åpnet i 1898. Året etter stod hospitalet i Nygårdsgt. 3 i Bergen ferdig. Det blir påpekt at de få søstrene må ha maktet det overmenneskelige.

Fallize forsøkte å behandle de luxembourgske søstre som om han var deres øverste overordnede. Han støtte på en vilje som var minst like sterk som hans egen, nemlig biskop Koppes'. Biskopen av Luxembourg fikk nok av sin stridbare landsmann og trakk søstrene tilbake. I dette oppgjøret mistet Fallize ikke bare søstrene, men også den årlige kollekt som ble tatt opp for Norge i alle Luxembourgs kirker.

I 1901 var situasjonen kritisk. Sykehusbygningene stod ferdige, men han hadde ingen til å bemanne dem. I en siste generøs gest lot Koppes tre søstre bli igjen for å danne en ny kongregasjon under Fallizes autoritet. Ingen var villig til å komme til unnsetning utenfra. Roma billiget Fallizes prosjekt, og støttet det med økonomisk med 2000 lire.

Offervilje for misjonen

Kongregasjonen vokste raskt, i første omgang dreide det seg om luxembourgske og tyske piker – de fleste var mellom 18 og 20 år ved inntreden – som trådte inn. Arbeidsoppgavene i Bergen og Stavanger var tyngende, i tillegg til sykehus og hjemmesykepleie måtte de overta ansvaret for skolene. Kongregasjonen fikk navn etter den hl. Franciskus Xavier, den store jesuittmisjonær. Og offervilje for misjonens sak var det som fikk unge piker fra kontinentet til å slutte seg til kongregasjonen; den samme motivasjon gjaldt for bidragsyderne fra de samme land. Etter den første verdenskrig var kvinneoverskuddet meget stort; dette bidro til en stor

for å være de snilleste og mest tålmodige. Det er vanskelig for oss å forestille oss hvilket offer de tok på seg. Pur unge reiste de hjemmefra med den forventning aldri å vende tilbake. De kom til vakter som aldri tok slutt; livet i sove- og spisesaler begrenset den private sfære til et minimum. Beskjedne lommepenger kom først i slutten av 1960-årene; før dette måtte de be om skollisser, sepe og frimerker.

Denne livsform, som de delte med de andre ordenssøstre i landet, kan nok ha kneblet og kuert den selvstendige personlighet, men den erfaring hadde vel mange kvinner også med ekteskapet. Jeg har kjent mange søstre, både her og i utlandet. Noen av dem kunne man bare holde ut med storslagen nestekjærlighet, men det er unntagelsene. De fleste har eiendommelig nok vært generøse. De som ikke hadde noe å gi, hadde alltid noe å gi. De var innstilt på andres behov, og for å beskytte og hjelpe – eller på beskjedent vis skjemme bort – pasienter og elever, kunne de tilsynelatende samvittighetsløst sette strenge regler til side.

De fleste var nok bondedøtre fra Westfahlen, Sauerland, bygdene rundt Gouda og Nijmegen; de var nok langt fra så naive som mange trodde. Og de

Norges første katolske hospital, St. Vincents i Hammerfest, ble åpnet av St. Elisabethsøstre i 1882.

beide og litteratur var viktig for mange. På kvinners vis – håper jeg ikke sier noe galt – var de opptatt av den nære verden. Mange av dem var meget fromme, og disse ble enten eksentriske eller meget realistiske, eller begge deler.

Sykehusene avvikles

Søstrene holdt stand eller hadde sogar fremgang frem inntil 1950-årene. De katolske sykehus var på den tid en faktor å regne med, men det ble klart at fremtiden ikke så lys ut. Det var en tydelig tilbakegang i kall i det katolske Europa. Velferdsstaten sørget for behov Kirken tidligere hadde dekket. Dette ble enda tydeligere med den økonomiske vekst i 1960-årene.

I tillegg kom en ideologisk faktor. Karl Evang og Arbeiderpartiet ønsket ingen private aktører; de hadde ingen forståelse for den idealistiske og religiøse motivasjon. Sykehus og sykepleie var en oppgave for det offentlige; det var også oppgaver det offentlige kunne utføre til fullkommenhet, mente de. Ingen skulle tjene på andres sykdom, ble det sagt.

Ingen ung kvinne vil få et kall til en tjeneste som er under nedleggelse. Og så ble det ene private sykehus etter det annet nedlagt. Det siste store som gikk ut av våre hender, var Florida i Bergen i 1984. Hvem som har tjent på det, vet jeg ikke. Jeg har en mistanke om at det ikke er den norske stat.

Startkapitalen bestod av et Jesu hjerte-bilde, en medaljong av St. Joseph og den ærverdige moders velsignelse. Men, også det gikk bra.

tilvekst utover i 1920-årene. I 1940 var der 139 Franciskus-søstre. Da jeg kom til Bergen, ennu 89.

De første årene var preget av materiell nød. Jeg hørte fra de eldste søstrene da jeg kom til Bergen i 1982, at grunnleggerne måtte tigge usolgt fisk og grønnsaker på Fisketorvet. Det varte imidlertid ikke lenge før deres gode omdømme gav fullt belegg i Nygårdsgt. 3, senere i Parkveien 32 (øyeklinikken) og på Florida; utenfor Bergen og Stavanger ble det grunnleggelser i Haugesund, Arendal og Hønefoss.

Den menneskelige siden

Av alle søstre som arbeidet i Norge, hadde nok Franciskus-søstrene rykte

ble rektorer og sykehusdirektører og oversykepleiere, og måtte fortsatt be sine overordnede om skollisser og sepe. Et par gjorde det godt på Solstrandkurs, for å nevne en usedvanlig bragd.

Ikke bare måtte de reise til et fremmed land. De måtte – med vekslende hell – legge sin nasjonalitet av. Til tross for at de lærte hverandre et merkelig norsk, ble de norske. Franciskus-søstrene hadde som et privilegium at de kunne benytte seg av morsmålet i rekreasjonen første juledag og første påskedag. Det var sjelden noen benyttet seg av dette.

Hva var søstrenes gleder? I første omgang pasienter som ble friske eller døde forsonet med Gud og mennesker, elever som gjorde fremskritt; håndar-

Teksten er opprinnelig holdt som foredrag i Medisinsk Historisk Selskap i Bergen 12. desember 2012, her litt forkortet.

Nasjonal valfart til Roma i Troens år

I forbindelse med Troens år har pave Benedikt XVI foreslått at de troende som har mulighet reiser på valfart til Roma. Biskop Eidsvig og biskop Grgic inviterer med dette til en nasjonal valfart til Roma i oktober 2013 i forbindelse med festen for Olav den helliges omvendelse 16. oktober. Biskopene oppfordrer menigheter, grupper og enkeltpersoner til å delta.

Arrangementet blir lagt opp på samme måte som de siste års olsokfeiring i Trondheim: Menigheter, grupper og enkeltpersoner må selv organisere sin reise og sitt opphold i Roma, mens Olsokkommissjonen vil tilby et program. Programmet er frivillig, men det vil være påmelding til enkelte av aktivitetene og måltidene. Det er rikelig anledning til at grupper kan ha tid til egne aktiviteter og samvær i tillegg til fellesprogrammet. Flere detaljer kommer.

Program

- Lør. 12: Felles middag på kvelden
Søn. 13: 10.30 Messe i Collegio Teutonico
Man. 14: 08.00 Messe i Peterskirken
Tematiske byvandringar med bl.a. Kristin Bliksrud Aavitsland, Egil Mogstad og sr. Anne Bente Hadland OP
Tir 15: Olavsforedrag med biskop Bernt Eidsvig. Botsandakt og anledning til skriftemål.
Ons. 16: Paveaudiens på Petersplassen
Høytidelig messe ved Olavsalteret på festen for Olavs omvendelse på ettermiddagen.
Felles middag på kvelden

Større eller mindre grupper som vil ha forslag til egnede overnattingssteder kan henvende seg til Olsokkommissjonen.

Kontaktperson:

Sr. Anne Bente Hadland.
Anne.Bente.Hadland@katolsk.no

Merk at det er mange pilegrimer i Roma i Troens år og at man derfor må ordne bosted i god tid.

Bli elev på St. Paul gymnas!

GYMNAS
KATOLSK SKOLE
Bergen 1919

St. Paul gymnas ble åpnet i august 2012 som Norges første katolske gymnas i moderne tid. Gymnaset springer ut fra St. Paul skole og deler dennes identitet og tradisjoner og er som katolsk skole del av verdens eldste og største utdanningssystem. Skolen drives i henhold til Privatskoleloven og statutter fastsatt av Oslo katolske bispedømme.

St. Paul gymnas tilbyr undervisning etter læreplaner for studiespesialisering, programområdene realfag, språk og samfunnsfag. Avhengig av fagvalg, kan elever som har fullført St. Paul gymnas, søke seg inn på alle utdanninger ved universiteter og høyskoler i Norge.

St. Paul gymnas har i dag 46 elever på VG1. Fra høsten 2013 vil vi ta inn to nye klasser til VG1 og kunne tilby noen ledige plasser på VG2. **Søknadsfrist er 1. mars** gjennom www.VIGO.no, men skolen står gjerne til disposisjon for nærmere opplysninger.

Gymnaset samarbeider med Sta. Sunniva studenthjem <http://www.sunniva-studenthjem.no>, som kan gi mulighet til bofelleskap.

**Åpen dag for 10. klassinger: torsdag 14.2 kl. 12-14,
Informasjonsmøte for elever og foreldre torsdag 14.2 kl. 18.**

St. Paul gymnas
Nygårdsgaten 124, 5008 Bergen

www.stpaulgymnas.no

gymnas@stpaul.no

Tlf.: 55 21 59 30

Som poteten

Av Bjørn Are Davidsen

Visste du at vi kan takke paven for at vi drikker kaffe? Altså at Klemens VIII muligjorde ett av de viktigste ritualene på bedehuset? Eller at europeerne bekjempet poteten fordi den ikke var omtalt i Bibelen?

Kristne har med andre ord bekjempet et viktig tiltak mot sultkatastrofer i Europa hvis dette er sant. Men det er det selvsagt ikke, selv om vi hører om det i mediemangfoldet fra NRK via *Levende Historie* til *Vårt Land*.

Dessverre sitter det ikke i ryggmargen å sjekke om denne type krydder i artikler er spiselig. Følgelig kan vi lese om svært mye som er blitt forbudt eller har møtt protester fordi det ikke er nevnt i Bibelen. I et oppslag i *Vårt Land* om «Plantene som forandret verden» (15.12.2012), har man ikke hørt historien om paven, kun at kristne var skeptiske til kaffen. Den «var ikke nevnt i Bibelen, og i tillegg hadde den mørke fargen noe djevlesk ved seg, ble det sagt».

Lyssky potetplante? På samme måte som det angivelig var skepsis mot poteten: «Potetens introduksjon falt delvis sammen med et utbrudd av spedalskhet på Vestlandet, og folk mente poteten hadde skylden. I tillegg var mange skeptiske til noe som lå under jorda, og til at den ikke var nevnt i Bibelen.»

I *Levende Historie* kunne vi nylig lese at også mange skotske prester advarte. Siden poteten «vokste under jorda, måtte den være djevelens verk. Når den heller ikke var nevnt i Bibelen, måtte det være syndig å spise den».

Motstanden mot poteten ble støttet med tilsynelatende alvor av Harald Eia i det populærvitenskapelige *Brille* på NRK. I slike sammenhenger henvises det ofte til at Den russiske kirken skal ha protestert mot Katarina den stores befaling om å dyrke poteter, med den begrunnelsen at de var tvilsomme siden

de ikke var omtalt i Bibelen. Uten å nevne at Den ortodokse kirken ikke akkurat er kjent for pietisme eller skylapper på annet enn Bibelen.

Nå er det ingen sensasjon at revolusjoner i matveien ikke aksepteres uten videre. Spesielt ikke hvis de kommer samtidig med sykdomsepidemier eller man misforstår hvordan maten skal brukes, som tilfellet var med bøndene som prøvde å spise det av poteten som vokste over bakken.

Men det er nok en noe større sensasjon om det finnes særlig mange kristne, enten de nå skulle være katolikker eller protestanter, som med fullt alvor argumenterer mot mat fordi den ikke er nevnt i Bibelen eller fordi den vokser under bakken.

Muligens er det fordi journalistene stikker hodet i sanden at vi ikke ser refleksjon over manglende motstand mot nepe, kålrot, pastinakk, rødbeter og gulrøtter. Eller for at ikke andre planter nevnt i Vårt Lands oppslag, som pepper, bomull, sukker og tobakk, ble bekjempet fordi de ikke var nevnt i Bibelen.

Tobakksforbud. Av disse møtte riktig nok tobakk motstand fra den engelske kongen Jakob I. Han mente at røyking kunne skade både hjerne, nese og lunger, og dessuten var en hån mot Guds

Muligens er det fordi journalistene stikker hodet i bakken at vi ikke ser refleksjon over manglende motstand mot nepe, kålrot, pastinakk, rødbeter og gulrøtter.

gaver. Den norsk-danske kongen Christian IV mente at bruken var skadelig og sluttet seg til sin engelske svoger. I 1632 ble det forbudt mot innføring og bruk av tobakk i Norge. Elleve år senere var tobakk imidlertid lovlig igjen.

Men det var altså ikke med henvisning til Kirkedepartementet. Forbudet skyldtes ikke teologi, men helsepolitikk.

Skuddredde kristne. Gitt at ingen som skriver, gir konkrete referanser til en slik plantemotstand, verken sitater eller årstall, er det vanskelig å se annet enn at journalister og redaksjoner ser det som opplagt med en utbredt skepsis i historien til ting som ikke er nevnt i Bibelen.

Refleksreaksjonen er at dette stemmer. Kristne er skuddredde mennesker som ikke klarer å tenke selv. Man trenger direkte melding fra Bibelen for å prøve noe nytt. Dess mer kristen, dess mindre kreativ.

Som vi har vært inne på over noen artikler, synliggjør dette den fastlåste fortellingen i vårt kulturelle bakhode om at kristen tro handler om å være bakstreversk og hodeløs. At planter som ikke var nevnt i Bibelen, møtte motstand, aksepteres uten videre selv om samme oppslag samme dag i samme avis forteller om andre planter som ble akseptert uten motstand. I stedet for kritisk journalistikk i møte med anekdotene som støtter fortellingen, lar man dem krydre teksten. De er gode historier selv om de er dårlig historie.

Unntakene bekrefter regelen. Nå kan det jo være at det likevel stemmer. Kanskje har vi å gjøre med en besynderlig selektiv reaksjon. Kanskje snakker vi om så ulike steder og tider at noen grunnet en eller annen lokal eller historisk årsak faktisk fikk seg til å argumentere på den måten. Det finnes mye, som det heter, særlig etter middelalderen.

Men nettopp fordi de få eksemplene med angivelig motstand skiller seg sånn ut og strider til de grader med klassisk kristen argumentasjon – der det altså ikke var motstand mot barkebrød, bevere, blyanter, blåbær eller briller, for bare å ta et lite utvalg fra én bokstav om noe som Bibelen ikke omtaler – bør det gå en aldri så liten alarm.

Paven og kaffen. Hva så med paven? Er det mer hold i påstanden om at pave Klemens VIII, etter å ha smakt brygget rundt år 1600, på en tid der kaffen angivelig ble sett som muslimsk og djevlesk, erklærte at «Denne djevleske drikken er så nydelig at vi bør lure djevelen ved å kristne den», og dermed fikk fart i kaffedrikkingen i Europa?

Nei, det er nok ikke det. Selv om de kan gi en god latter, er det bare å svelge med en god latte at heller ikke alle positive anekdoter om katolikker stemmer.

Bjørn Are Davidsen er sivilingeniør, har skrevet flere bøker og blogger på dekodet.blogspot.com. Han er medlem av Den norske kirke og foreningen Skepsis.

Frimerke med katolsk motiv

Foto: meddelingsposten.no

Den 14. september i fjor ble det gitt ut et 13-kroners frimerke i anledning Norsk Sykepleierforbunds 100-årsjubileum, «Sykepleie før og nå». Frimerket er designet av frimerkekunstner Sverre Morken, og motivet er satt sammen av to fotografier. Den ene av de avbildede kvinnelige sykepleierne bærer et stort kors og har søsterdrakt med hodeplagg. Dette fikk meg til å undersøke nærmere.

Sverre Morken opplyser at det aktuelle fotografiet ble tatt i 1964 av Aftenpostens fotograf Per Svensson på Vor Frue Hospital i Oslo. Foranledningen var åpningen av de nye lokalene til hospitalets sykepleieskole. Hospitalet ble drevet av St. Josephsøstrene av Chambéry. Sr. Gunhild Abeln ved St. Josephsøstrenes provinsledelse på Grefsen i Oslo slår fast at den avbildede sykepleieren er søster Raphaela Freckmann. Hun var opprinnelig tysk og døde i 1992, 77 år gammel. Sr. Raphaela var sykepleielærer ved Vor Frue Sykepleieskole. På original fotografiet (kan sees ved å gå inn på scanpix.no og søke på «sy588b1d») viser hun to sykepleieelever hvordan et spedbarn skal stelles, men på frimerket har bare den ene av elevene kommet med.

Sverre Morken var gravør i Norges Banks seddeltrykkeri og graverte både pengesedler og frimerker. Han forteller at han nå får oppdrag fra Posten Norge om å lage ett eller flere frimerker til bestemte anledninger. Denne gangen var ikke motivet forhåndsbestemt, så frimerkekunstneren sto mer fritt og designet frimerket ut fra egen kreativitet, studium av emnet og etter møter med representanter for Posten Norge og Norsk sykepleierforbund. Morken anslår at han gikk gjennom

flere hundre fotografier for å finne fram til de to motivene han benyttet. Frimerkets nummer er NK 1828. Det er trykket i 500.000 eksemplarer, et normalt opplag for et jubileumsfrimerke.

T. F. Godager

Lanserer nordisk dominikansk nettsted

Nettstedet opdacia.org presenterer seg slik: «Her vil du finne en preken eller en refleksjon over kommende helligdags prekentekst, informasjon om de mange dominikanske hus og legfraterniteter i Norden, et nettbibliotek og tips om det som skjer i den dominikanske verden.»

Nettsiden er et fellesprosjekt for den dominikanske familie i Norden, og blant initiativtagerne finner vi de norske dominikanerne Haavar Simon Nilsen og Anne Bente Hadland.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 30. november 2012

Prestestudenter med ny blogg

Studentene ved St. Eystein presteseminar i Oslo har lansert en egen blogg, hvor de deler stort og smått fra studenttilværelsen i Akersveien 6. På bloggen finner du blant annet en presentasjon av studentene, informasjon om hverdagen ved seminaret, hvordan man best kan hjelpe, video fra innvielsen av nytt kapell m.m. Du finner siden på steystein.katolsk.no

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 17. desember 2012

100 år siden: Slik ble Svalbard en del av Norge

For hundre år siden, torsdag 9. januar 1913, fant det sted et viktig møte mellom

utenriksminister Johannes Irgens og biskop Johannes Fallize på biskopens kontor i Akersveien, der planene ble lagt for Vatikanets anerkjennelse av Svalbards spesielle tilknytning til Norge.

Møtet førte til at Svalbard (som til da både statlig og kirkelig hadde vært «ingenmannsland») etter pave Pius Xs beslutning og ved Propagandakongregasjonens dekret 1. juni 1913 ble lagt inn under den norske biskops jurisdiksjon. Internasjonalt og statlig nådde arbeidet sitt mål da Norge 14. august 1925 fikk full suverenitet over Svalbard.

Det har vært flere katolske bispebesøk på øygruppen. Da pave Johannes Paul II besøkte Tromsø i 1989, inngikk også en telefonprat med folk på Svalbard. Regelmessig katolsk betjening av Svalbard – i godt økumenisk samarbeid med Den norske kirke og Sysselmannen – har foregått siden 1987. (Se også s. 38.)

Msrgr. Torbjørn Olsen/St. Olav

Biskop Eidsvåg: – Norge trenger en mer human asylpolitikk

Oslo katolske bispedømme etterlyser en mer humanitær norsk asylpolitikk og tar til orde for lovendring. Rett før jul vedtok Høyesterett med stort flertall å opprettholde Utlendingsnemdas vedtak om utvisning av Veronica Delic og Mahdi Shabazi, begge ni år. Delic er født og oppvokst i Norge. Biskop Bernt Eidsvåg ønsker ikke å kritisere Høyesteretts domsavsigelse, men å rette fokus mot norsk asylpolitikk og lovgivningen på feltet.

– Vi taler her om barn som har vært i Norge i mange år. At disse skal sendes ut av landet, vitner om en inhuman asylpolitikk som ikke tar tilstrekkelig hensyn til barnas egne rettigheter eller vektlegger humaniteten vårt samfunn bør bygge på, uttaler han.

Biskopen understreker videre at han som ikkejurist vanskelig kan vurdere jusen i dette, men fastslår at politikken og lovgivningen må ta tilstrekkelig hensyn til den svakeste, til det enkelte barn.

– Jeg ønsker at norsk asylovgivning skal legge tydeligere vekt på medmen-

neskelighet og anstendighet enn «innvandringspolitiske hensyn», utfordrer han.

Biskopen stiller også spørsmålet om hvorvidt disse barna, med den tilknytning til riket som de har, burde blitt innvilget amnesti og fått bli i landet på tross av dagens lovgivning.

Samfunnskontakt Ingrid R. Joys, 9. januar 2013

Diaspora-Kommissariat: Støtter Kirken i Skandinavia med 4,4 millioner euro

**DIASPORA-KOMMISSARIAT
DER DEUTSCHEN BISCHÖFE/
DIASPORAHILFE DER PRIESTER**

De tyske biskopers Diaspora-Kommissariat støtter i 2013 nordeuropeiske prester og diakoner med 4.425 millioner Euro. Dette melder Diaspora-Kommissariatet i Paderborn i en pressemelding 11. januar.

Alle katolske prester i Tyskland betaler én prosent av lønnen til Diaspora-Kommissariatet, hvis oppgave det er å fordele midlene til prester og diakoner i bispedømmene under Den nordiske bispekonferanse – samt i Sentral- og Øst-Europa.

2.5 millioner Euro er øremerket prestelønninger i Nord-Europa. Tildelingene for konkrete prosjekter i Norge er som følger:

Oslo katolske bispedømme:

– Maria-kirken i Askim: bygging av garasje: 14.900 Euro

– St. Frans kirke i Larvik: renovasjon av prestegården: 5.500 euro, varmesystem for presteleilighet: 6.600 Euro.

– St. Josef i Haugesund: kjøp av presteleilighet: 100.000 Euro

– St. Peter i Halden: renovasjon av presteleilighet: 23.000 Euro

– St. Halvard i Oslo: ombygging av kloster til presteleiligheter: 150.000 Euro

Trondheim stift:

– St. Olav i Trondheim: ny presteleilighet: 100.000 Euro

I tillegg er det satt av 300.000 Euro til innkjøp av prestebiler i de nordiske land.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 15. januar 2013

Ikke lenger utleie av Vår Frelsers kirke på Selfors til Dnk

Med et visst vemod ble den 31. desember 2012 et langt og unikt økumenisk samarbeid på Selfors i Rana avsluttet, nemlig utleie av Vår Frelsers kirke til Den norske kirke, et utleieforhold som har vart siden 1978. Den katolske kirke beholdt da prestegården på stedet og innrettet et lite kapell der. Det var stort nok. Vår egen kirke ble kun brukt ved de viktigste anledninger.

Den norske kirke har nå vedtatt å avslutte leieforholdet fra årsskiftet. For Den katolske kirke er «fordelen» – om man kan si det slik – at kirken nå igjen blir «helkatolsk». Den katolske menigheten har i de senere år vokst så mye på stedet at det nå godt kan forsvares å ha en kirke her. I 1995 var det antagelig ca. 30 registrerte katolikker i Rana kommune. I 2008 var det kommet opp i 92 personer, og i begynnelsen av 2012 var tallet kommet opp i 160. Fra 2002 var det igjen fast prest på Helgeland, og i 2003 ble regionen utskilt som eget sogn med sogneprest i Mosjøen.

Leieforholdet har i mange år sørget for at en kirke som det da var forholdsvis lite behov for til katolsk bruk, ble godt tatt vare på. Det gir grunn til takknemlighet overfor leietagerne, Rana kommune og senere Rana kirkelige fellesråd.

Torbjørn Olsen /St. Olav

Mariaholm: Utvvidelsen av spisesalen påbegynt

Grunnarbeidene ble startet 7. januar, og nå er det straks klart for støping av kjellergulv. Arbeidene forventes å være ferdige like etter påske, og spisesalen vil da ha plass til ca 120–140 personer (mot dagens 70–90). I etasjen under spisesalen vil det etter hvert bli innredet to grupperom.

Som en del av arbeidet har deler av bekken som renner forbi, blitt lagt i rør, og området utenfor har blitt fylt opp med de jordmassene som er gravet ut. Når byggearbeidene er avsluttet, vil dette nye uteområdet bli beplantet, slik at Mariaholm får enda en koselig uteplass for store og små.

Disse arbeidene ville ikke vært mulige uten bidrag. Vi har fått store bidrag fra Bonifatiuswerk i Tyskland, og også mange bidrag fra givere i Norge. På vegne av Mariaholm vil jeg gjerne få takke alle bidragsgiverne.

Ønsker du å bidra? Klikk deg inn på donasjoner.no/okb – her kan du gi til Mariaholm og andre prosjekter i bispedømmets menigheter

Paul Marić, eiendomsmedarbeider i Oslo katolske bispedamme.

Nødhjelpsarbeid i gang i DR Kongo

Over en halv million mennesker har siden april 2012 blitt tvunget på flukt på grunn av den brutale konflikten

i østlige deler av DR Kongo mellom regjeringshæren og opprørsgruppen M23. Konflikten eskalerte i november da M23 okkuperte provinshovedstaden Goma. Det foregår nå fredssamtaler i Ugandas hovedstad Kampala. De siste signalene er positive og tyder på at M23 er klare for å inngå en avtale om våpenhvile, men dette avhenger av regjeringen.

En slik våpenhvile kan være med på å gjøre nødhjelpsarbeidet i området enklere. Flere hundre tusen kongolesere mangler mat, vann og annet nødvendig utstyr for å overleve. I flyktningleirene rundt Goma regner man med at det bor så mange som 140 000 mennesker. I leirene er det stor mangel på vann, og det er ikke tilfredsstillende hygiene fasiliteter, blant annet er det opp mot 100 personer per latrine. Mangel på helsepersonell og vann har ført til helseproblemer som diaré, kolera og infeksjoner. Det rapporteres også om at kvinner og jenter har blitt utsatt for seksuelle overgrep fra begge parter i konflikten.

Caritas Kongo og Caritas Goma har nå startet nødhjelpsarbeid i området. Målet er å hjelpe 60 000 mennesker gjennom utdeling av mat og nødvendig utstyr som for eksempel klær, tepper, kasseroller, såper og andre hygieneartikler. I tillegg vil det arbeides med beskyttelse av lokalbefolkningen gjennom blant annet talsmannsarbeid, overvåking og bevisstgjøring. Arbeidet mottok blant annet midler fra Caritas Norges høstaksjon i 2012. Foreløpig har de kun fått inn ca 20 % av de 2,6 millionene USD de har budsjettert med å få totalt.

Aina Østreng, Caritas Norge

EU: Katolske Tonio Borg valgt til helsekommisær

Europaparlamentet valgte 21. november Tonio Borg til stillingen som EUs nye helsekommisær. Malteserens kandidatur ble godkjent med 386 mot 284 stemmer.

Nominasjonen av Borg har blitt møtt med motstand fra blant annet sosialistiske og liberale EU-parlamentarikere, grunnet malteserens katolske tro og tidligere uttalelser om abort og samkjønnet ekteskap. I forkant vurderte

da også mange saken som en lakmustest på hvorvidt en praktiserende katolikk fremdeles kan få toppjobber i EU-systemet.

Borgs kandidatur ble likevel godkjent etter forsikringer om at han som helsekommisær skal følge rådende politiske linje på helseområdet.

Formannen i parlamentarikergruppen til Det europeiske folkeparti, Joseph Daul, kaller valget av Borg for «den sunne fornufts seier over dobbeltmoralen til dem som brukte ideologiske fordommer til å angripe kandidaten».

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 22. november 2012

Følg paven på Twitter

Så er det altså offisielt. Pave Benedikt XVI er på Twitter som @Pontifex.

Det var under en pressekonferanse i Vatikanet 3. desember at pavens inntreden i det sosiale nettverket med over 600 millioner brukere ble presentert. Formatet for Benedikts Twitterbruk vil ifølge rapporter basere seg på spørsmål og svar. Du kan stille paven spørsmål ved å bruke hashtagen #askpontifex.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 3. desember 2012

Kina: Tar bispetittel fra vaticanlojal biskop

Den kinesiske biskopen Thaddeus Ma Daqin av Shanghai, som de siste seks månedene har sittet i husarrest, er blitt fratatt bispetittelen av det statskontrollerte Kinesiske katolske bispekollegium. Dette melder AsiaNews.

Msgr. Daqin (44) overrasket alle da han, på ordinasjonsdagen til

koadjutor-biskop av Shanghai i juli, trakk seg fra den regimetro kinesiske patriotiske katolske forening, CPCA. Kirken i Kina er splittet mellom en undergrunnskirke lojal mot Den hellige stol, og den «offisielle» kirken som kontrolleres av myndighetene gjennom nettopp CPCA.

Hvem som skal utnevne biskoper, er det store konfliktspørsmålet mellom Vatikanet og kinesiske myndigheter, men i tilfellet Daqin var begge parter enige om utnevnelsen. Kort tid etter messen ble Daqin imidlertid plassert i husarrest for «å hvile», ifølge den offisielle forklaringen fra myndighetene. Der har han sittet siden, et synlig tegn på de kommunistiske makthavernes misbilligelse.

Erkebiskop Savio Hon Tai-fai, sekretær i Vatikanets misjonskongregasjon, fordømte kinesernes reaksjon som «blottet for enhver juridisk gyldighet». Hon hyller også Daqins «prisverdige lojalitet til Kirken» og hans «ektefølte kjærlighet til sitt land».

Den unge biskopen skal i tillegg ha blitt nektet å opptre offentlig de neste to årene, skriver UcaNews, som siterer anonyme kilder i bispedømmet. Daqin har likevel en viss kontakt med omverdenen under sin lange «retrett», blant annet gjennom daglige refleksjoner på det kinesiske mikrobloggernettstedet Weibo.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 14. desember 2012

Amerikaner blir ny sjefsanklager for misbrukssaker

Pave Benedikt XVI har utnevnt amerikaneren fr. Robert Oliver til påtaleadvokat i Troskongregasjonen (*promotor iustitiae*). Oliver tar over etter malteseren Charles Scicluna, som i oktober ble utnevnt til hjelpebiskop av Malta etter ti år i stillingen.

Fr. Robert Oliver (52) kommer fra en jobb som assistent for kanoniske saker i erkebispedømmet Boston, et av bispedømmene i USA som ble hardest rammet av misbrukssakene tidlig på 2000-tallet. 52-åringen deltok i 2003 i utformingen av nye retningslinjer for seksuelle misbrukssaker i Boston, etter at kardinal Bernard Law året før trakk seg etter massiv kritikk for sin

håndtering av disse sakene i erkebispedømmet.

Som promotor iustitiae får Oliver ansvaret for etterforskning av det som Kirken vurderer som spesielt graverende forbrytelser – såkalte «delicta graviora»: synder mot eukaristien og mot skriftemålets hellighet, og mot det sjette bud utført av geistlige mot en person under 18 år.

Kilder i Roma beskriver fr. Oliver som en forkjemper for nulltoleransepolitikken som rådet under forgjengeren Scicluna. I et intervju like før sin avgang garanterte malteseren for at den tøffe linjen fortsetter: Det er «ikke Scicluna» som er hjernen bak det hele, sa han da, «det er paven».

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 28. desember 2012

12 prester, ordens- og legfolk drept i 2012

Nyhetsbyrået Fides offentliggjorde 29. desember sin årlige statistikk over drepte misjonærer, prester, ordens- og legfolk. Det er Kongregasjonen for folkenes evangelisering, også kjent som Propaganda Fide, som presenterer tallene. Ifølge Fides ble 12 pastoralarbeidere drept i 2012: 10 prester, en ordenssøster og en legmann. Dette er 14 færre enn i 2011, da 26 kirkelige medarbeidere ble drept.

For fjerde år på rad topper Amerika den lite hyggelige statistikken, med seks drepte prester i 2012. Deretter følger Afrika, hvor tre prester og en ordenssøster ble drept, samt Asia med én prest og én ordenssøster.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 29. desember 2012

Åpner for nye samtaler med SSPX

Visepresidenten i Ecclesia Dei, erkebiskop Augustin Di Noia OP, har i et åtte sider langt brev til Bernhard Fellay og SSPX bedt om at forhandlingene mellom Roma og prestebroderskapet gjenopptas. I brevet skriver dominikaneren om status for samtalerne, og skisserer en vei ut av den fastlåste situasjonen.

Etter flere år med forhandlinger ble SSPX i juni 2012 overlevert et doktrinært løsningsforslag fra Roma. Aksepten av dette ikke-publiserte dokumentet var en forutsetning for full forsoning mellom utbrytergrup-

pen og Den hellige stol. Etter mye frem og tilbake – og intern uro i SSPX – har forhandlingene så langt ikke ført frem.

Vatikanet håper nå at gesten fra Ecclesia Dei og Di Noia kan bane vei for nye samtaler. SSPX skal så langt ikke ha svart på brevet, som ble sendt i desember 2012.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 21. januar 2013

Benedikt XVI: Manglende enhet blant kristne er en «alvorlig synd»

– En av de mest alvorlige synder som ødelegger Kirkens ansikt, er dets synlige mangel på enhet, særlig de historiske splittelser som har atskilt kristne og som ennå ikke har blitt løst. Dette sa pave Benedikt XVI under Angelusbønnen 20. januar. Kommentaren kom i forbindelse med Bønneuken for kristen enhet, som gikk av stabelen 18.–25. januar.

Paven mintes «vigilien jeg feiret på denne plassen for en måned siden, med tusenvis av unge mennesker fra Europa og det økumeniske fellesskapet Taizé: et nådens øyeblikk hvor vi

erfarte skjønnheten av å være ett i Kristus».

Paven feirer alltid økumenisk vesper på bønneukens siste dag, i basilikaen St. Paulus utenfor Murene.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 21. januar 2013/St. Olav

Vatikanet: Nå har han også egen app

Vatikanet fortsetter sin satsning på ny teknologi og sosiale medier. Onsdag 23. januar lanserte Det pavelige råd for sosial kommunikasjon en egen pave-app dedikert til Benedikt XVI.

I appen kan du streame livearrangementer, lese nyheter og pavens taler, se bilder og streame direkte fra Vatikanets seks live webkameraer. Appen er foreløpig tilgjengelig for iPhone og iPad, mens en versjon for Android ventes i slutten av februar. Se også The Pope App.com

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 23. januar 2013

Caritas hjelper syriske flyktninger – du kan bidra!

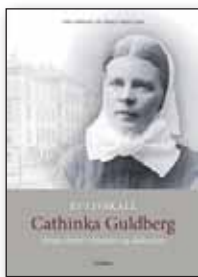
2 millioner syrere har blitt drevet på flukt som en følge av den voldsomme konflikten i landet. Disse menneskene har mistet alt og trenger vår hjelp for å overleve. Caritas gir nødhjelp til syriske flyktninger, og du kan være med på å hjelpe dem!

Syriske flyktningebarn i Bekaa-dalen

Du kan lese mer om vårt arbeid og gi en gave på www.caritas.no. Du kan også benytte kontonummer 8200.01.93433. Merk innbetalingen «Nødhjelp Syria».

Takk for ditt bidrag!

Gry Espedal og Berit Hovland

Et livskall: Cathinka Guldborg

Norges første sykepleier og diakonisse

Verbum 2012
224 sider, 348 kr

August 1865 ankom de fire første St. Josephsøstre Christiania samtidig som en ung norsk prestedatter, Cathinka Guldborg (1840-1919), ble mer og mer overbevist om sitt kall – ikke til nonneliv, men som diakonisse.

Begge livsformer klang underlig fremmed i norske ører. Den første av konfesjonelle grunner, den andre fordi den sto for noe nytt og relativt ukjent.

I 1836 grunnla den tyske lutherske presten Theodor Fliedner diakonisseanstalten i Kaiserswerth ved Düsseldorf, og hit inviterte han kvinner som ville lære seg sykepleie og bibelkunnskap. Florence Nightingale (1820–1910) trakk tidlig veksler på institusjonens sykepleieundervisning uten selv å slutte seg til diakonissenes rekke. For Cathinka Guldborg var det annerledes.

I biografien om henne tegner Gry Espedal og Berit Hovland ikke bare et levende portrett av kvinnen som de kaller «Norges første sykepleier og diakonisse», men de gir også leserne verdifull informasjon om diakonisseanstaltens grunnleggelse og fremvekst i Norge.

Pioneren

Da Cathinkas mor døde i barselseng, fikk hun som 15-åring ansvar hjemme og innledet på sett og vis sitt livslange virke som omsorgsperson. Selv om fa-

milien hørte til landets elite, tillot ikke farens beskjedne embetsmannsinntekt hverken studier eller utenlandsreiser for datteren. Det ble besøk og opphold hos mer velstående slektninger. En «hemmelig forlovelse» blir brutt, og kristentroen modnes i sorgen etter. Den johnsonske vekkelse – oppkalt etter professor Gisle Johnson – feide over landet i 1850-årene, og Cathinka ble «vakt». Hennes oppmerksomhet var rettet mot åndelig liv og misjon, og gradvis kom fattige og syke mer og mer i fokus.

En enkel brosjyre som faren en dag kommer med, gjør henne oppmerksom på institusjonen i Kaiserswerth. Legene ved Rikshospitalet kjente til diakonissene allerede tidlig i 1850-årene, men først i 1865 vinner diakonissesaken terreng i norsk sammenheng, og ønsket om diakonisser til landet blir fremmet i kirkelig sammenheng. I ettertid kan man fastslå at diakonissesaken i Norge ble båret frem av medlemmene i Oslo Indremisjon, og en viktig pådriver var presten Julius Bruun. Ikke bare setter han sykepleie og annen nestekjærlig tjeneste i en teologisk og kirkelig sammenheng, men han lanserer også tanken om et norsk diakonissehus.

Det siste var langt fra avklart da Cathinka sammen med en annen norsk kvinne (Aagot Larsen), ble opptatt som prøvesøstre i Kaiserswerth mai 1886. Læretiden er krevende og blir supplert med erfaringer både fra slagmarken og sykehus i Dresden og Alexandria. Det er i Egypt at hun mottar brevet hvor hennes fetter, teologen Julius Ridder-vold, meddeler at tanken om en norsk diakonisseanstalt er i ferd med å virkeliggjøres, og at Cathinka er utsett som fremtidig leder. Det ble en stilling hun skulle komme til å ha like til sin død.

Rett over veien

Diakonisseanstalten i Oslo ble opprettet høsten 1868 og holdt de to første årene til i Kommunalgården på Grønland. Hverken unge kvinner med diakonissekall eller syke med desperat behov for pleie, mangler. Det falleferdige huset på Grønland forlattes til fordel for «En fortrinnsvis skikket bolig», oberst Brandts elegante villa i Ullevålsveien 1.

I katolsk sammenheng er det vel uunngåelig ikke å bemerke at denne eiendommen – som senere vek plass for Kunstindustrimuseet – lå tvers over

gaten til St. Olav domkirke. Og tvers over gaten på kirkens andre side hadde St. Josephsøstre to år tidligere kjøpt det hus som ble deres første eiendom i landet (Akersveien 4). Selv om den i begynnelsen fortonet seg som storartet for søstrene, var den nok ganske unnselig sammenliknet med villaen diakonissene flyttet til i 1870. Det samme kan sies om søstrenes antall; de var fem, diakonissene tyve.

De må jo i det minste ha sett hverandre, men øvrig kontakt nevnes ikke i boken. Denne anmelder er blitt fortalt – kanskje av professor Niels Bloch-Hoell – at det i begynnelsen hendte at enkelte diakonisser gikk innom den katolske kirken for en stille stund. Det ble imidlertid «oppdaget» og stoppet av deres overordnede. De konfesjonelle grenser var den gang meget klare selv om de to kvinnefelleskapene på hver sin side av den katolske domkirken viet sitt liv til Gud og ofret seg for samfunnsgagnlige oppgaver som var nokså like.

Store behov

Diakonissene pleiet syke allerede i huset på Grønland, St. Josephsøstre i hjemmene like fra de kom – først blant katolikker, senere utvidet til andre trengende. I et brev fra dronning Josephine stilet til søstrenes generalpriorinne i Frankrike leser vi: «Før jeg forlater Norge, er det mig en sann glede å kunne forsikre Dem om alt det gode St. Josephsøstre utretter så vel i ungdommens opdragelse som i sykepleien. Men samtidig anser jeg det for min plikt å gjøre opmerksom på (at) det arbeide som er lagt på søstrene, overskrider deres krefter. Jeg ber Dem derfor om å sende to nye søstre ...» (5. august 1874).

Men heller ikke diakonissenes eksplosive vekst svarte til behov og etterspørsel. De ble sendt både til sykehus, menigheter og privatpersoner, og også de erfarer slitasje og behov for nyrekruttering. De nye må selvsagt utdannes. Regler må til i felleslivet og faglig innføring i sykepleie. Det må skje på norsk grunn. Rikke Nissens bok *Lærebog i sygepleie* kom ut i 1877. Forfatteren var diakonissenes egen «læresøster». Her fornemmer vi en kvinneskikkelse som kanskje er vel så spennende som bokens hovedperson.

Selv om husene i Ullevålsveien var standsmessige, ble heller ikke de et

varig tilholdssted for diakonissene. Det fant de i Lovisenberg-området. Da diakonissehuset ble innviet 8. juni 1888, var antallet 229, et antall St. Josephsøstrene først nådde i mellomkrigstiden.

Boken er lettskrevet og gir på forbilledlig vis faktaopplysninger om datidens Norge. Boken er interessant ikke minst fordi parallellene til ordenssøstrenes idealer, liv og samfunnsnytte er mange uten helt å være sammenfallende. Allikevel er det forunderlig at ingen referanse gis til ordenssøstrenes innsats i norsk sykepleie når linjene avslutningsvis trekkes til landets øvrige sykepleiehistorie og -tradisjoner.

Sr. Else-Britt Nilsen OP

Ståle J. Kristiansen & Peder K. Solberg (red.)

SEGL

St. Olav forlag 2012

320 sider, 329 kr

SEGL – Katolsk årsskrift for religion og samfunn er en meget god artikkelsamling, og du må for all del kjøpe den. Sånn, da var det sagt.

Hva skal jeg ellers si? Bak *SEGL* står kremen av flinke katolske skribenter og fagfolk, ja, kremen av flinke skribenter og fagfolk overhodet, og resultatet er selvsagt en samling gode tekster. Om jeg som ringe legmann skal gi noe lignende en konstruktiv tilbakemelding til et slikt bokprosjekt, kan det derfor bare være som mitt skarpe forsøk på å gjøre et godt produkt enda bedre. (Dette med tanke på neste gang, det vil si: *SEGL* anno 2013.) Følgelig må all nedenstående kritikk – noe pirk, et par viktige spørsmål – leses i lys av dette: mitt positive utgangspunkt.

Tekstene. Årsskriftets tema er Det annet vatikankonsil, som feiret 50 år i fjor. Seksjonen om konsilet er et høydepunkt for undertegnede. Artiklene her er betimelige og informative. Vi er heller ikke bortskjemte med såpass nyanserte artikler om konsilet som disse. P. Erik Varden argumenterer for at klosterlivet har en grunnleggende kirkelig dimensjon, med henvisning til konsilets dogmatiske konstitusjon *Lumen Gentium*. Helene Lund må berømmes for en meget ryddig og klar tenkt innføring i samme dokument. Eskil Skjeldals intervju med Lars Roar Langslet og biskop Bernt Eidsvig er overraskende livlig. Intervjuet med George Lindbeck, en luthersk observatør under konsilet, inneholder mange skarpe observasjoner.

«Litteratur»-seksjonen har bare to innslag, selv om jeg fant minst én annen artikkel (om Chesterton) som direkte berørte temaet. Begge innslag er imidlertid høyst lesverdige. «Samfunn og politikk» inneholder en av p. Arnfinn Harams mer effektive polemiske tekster (om «folkekirken»), samt litt velrettet abortkritikk. Under den noe avskrekkende rubrikken «Kunst og kultur» skjuler det seg nok en skare ypperlige tekster. Henning Laugerud presenterer en befriende ikke-psykologiserende forståelse av den hellige Katarina av Sienas mystiske erfaringer, han forsøker å forstå dem på middelaldertenkningens (og implisitt: troens) egne premisser. (Takk.) Eirik Sukkes artikkel om maleren Georges Rouault er, for å si det på dansk, *smadder*go'.

Formen. *SEGL* er godt redigert, i den forstand at artiklene har en klar tematisk inndeling og er delt inn i en logisk rekkefølge. Gösta Hallonstens gode og meget viktige artikkel om pave Benedikts åpenbaringsteologi følges av en av pavens tekster der begrepet «tradisjon» drøftes, hvilket illustrerer godt Hallonstens tese. Boken inneholder imidlertid en del enkle skrivefeil – anmelderen har problemer med å finne én side uten noe slurv. Det være seg manglende tegnsetting (Dette er en setning Dette er en annen Dette blir vanskelig å lese), grammatiske feil («de» er ikke det samme som «dem») eller inkonsekvent riksmål (enkelte skribenter bruker «etter» og «efter» om hverandre).

Boken er pen, men ikke *for* pen. Dette er en bok som skal leses, og ikke en såkalt «coffee table book» eller en pyn-tegenstand. Likevel burde boken vært innbundet på en annen måte. Papiret/pappen som nå holder den sammen, blir lett oppripet og stygg.

Hvorfor humanisme? Avslutningsvis kan jeg ikke dy meg for å komme med en aldri så liten utfordring. Redaktørene presenterer utgivelsen som «Et tidsskrift for katolsk humanisme» og skriver innledningsvis: «Det er god grunn til å børste støv av begrepet *kristen humanisme* i dag.» Jeg er ikke nødvendigvis enig.

«Humanisme»-begrepet er i vår kontekst annektert av én bestemt kirkefiendtlig og sekulariseringsivrig organisasjon. Men begrepet «kristen/katolsk humanisme» er ikke fritt for bagasje, det heller. Biskop Bernt Eidsvig nevner Petrarca og Erasmus, men disse var representative for renessansen snarere enn for Kirken. Så blir selvsagt spørsmålet om vi har et utelukkende positivt (og moderne) syn på renessansen, eller om vi med Jacques Maritain (for øvrig en gjennomgangsfigur i *SEGL*) vedgår at det var den første åndelige krise av betydning i det kristne Vesten.

Jeg stiller meg spørsmålet om begrepsbruken er helt nødvendig, eller om det er – for å låne et begrep fra sr. Else-Britt Nilsens artikkel (hvor hun forklarer hva økumenikk *ikke* er) – «lettvint humanisme». Humanismebegrepet blir etter min mening fort en sekkebetegnelse for alt vi liker av menneskelig kløkt og spennende idéhistorie – og ja: «Kunst og kultur».

Poenget er: Hvorfor kristen-humanist? Kan vi ikke bare være kristne *punk-tum*, uten å måtte smykke oss med alle mulige ekstratitler? Er vi så lite trygge på eget ståsted?

Min kjepphest er herved luftet.

Det skal for øvrig sies at *SEGL* ikke akkurat preges av manglende selvtillit. Årsskriftet fremstår som et veldig ambisiøst, men vellykket bokprosjekt, og jeg ser frem til neste utgave.

Eirik A. Steenhoff

Fastetiden begynner med askeonsdag – i år den 13. februar. Fasten er forberedelsestiden til påsken, Kirkens største og viktigste høytid, da vi feirer Herren Jesu Kristi oppstandelse fra døden. Mange synes det er fint å markere fastetiden og påsken ved å følge noen tradisjoner eller gjøre noen aktiviteter sammen hjemme. Kateketisk Senter har laget en ressursamling på nettsiden www.katekese.no med forslag til ulike aktiviteter og opplegg til å markere faste og påske enten sammen i familien eller i katekesen med barn og unge. Her følger eksempel på to av oppleggene fra samlingen.

Krukke for gode gjerninger

Du trenger:

- ½ kg. limabønner, også kalt butter beans
- 1 pakke fiolett farve
- 1 stor plakatkartong
- 1 krukke pr. barn

Farvelegg limabønnene fiolette.

Tegn et stort kors på plakatkartongen.

Forklar at fiolett er den kongelige farven, for Kristus er vår oppstandne konge.

Hver gang et barn (eller en voksen, hvis de også er med) gjør en ting ut fra kjærlighet eller gir en gave eller gjør en botshandling, får han eller hun en bønne som skal legges i krukken. Ved slutten av hver uke teller alle opp bønnene sine og limer dem til korset. Slik synliggjøres det at vi hjelper Jesus med å bære korset hans. For hver bønne vi tjener, hjelper vi Jesus med å bære korset, samtidig forbereder det oss på langfredag og Kristi lidelse.

Jonafortellingen

Du trenger:

- Kartong eller tykt papir
- Tegnesaker og saks
- Et serveringsfat el.l.
- Litt sand

Les Matt 12,22–50 (du må kanskje parafrasere fortellingen for yngre barn). Slå så opp i Jonaboken i Det gamle testamente for å finne ut hva som egentlig skjedde med Jona. Les fortellingen høyt.

Samtal etterpå om hvordan vi ligner Jona. Vi liker også å ha ting på vår måte, og vi krever svar av Gud. Gud er nådefull, men vi er det ofte ikke. Fastetiden er et storartet eksempel på Guds nåde. I julen hyllet vi ham som det lille barnet i Betlehem, men så tok det ikke lang tid før vi forrædde ham ved våre synder, store og små. Men Kristus gir oss, ved sin Kirke, førti dager til å faste og be; og til sist lover han oss at hans kjærlighet vil beseire synd og død. Til sist vil han vise oss Jonategnet. Jona er et tegn på oppstandelsen, siden han kom ut av hvalbuken etter tre dager.

DÅPSKLUBBEN
TRIPP TRAPP
Katolsk

Husk innmelding i Katolsk Tripp Trapp

– En katolsk bokklubb for barn 0–8 år

To pakker årlig rett hjem i posten med bøker, leker og musikk. Alderstilpasset barnet. Maxpris pr pakke: kr. 290,-.

Gi et abonnement som dåpsgave eller bursdagsgave!

Innmelding og mer info på:
www.katekese.no

Påskeleir med NUK!

Hvert år i den stille uke arrangerer NUK konfirmantleirer og påskeleir for konfirmerte. Vi inviterer ungdom fra hele Norge til å være med på en uforglemmelig opplevelse hvor vi sammen skal leve oss inn i påskens mysterium.

Leiruke:

24.-31. mars 2013
(palmesøndag til 1. påskedag)

Påmeldingsfrist: 3. mars

Pris: 1900 kr for NUK-medlemmer
2300 kr for ikke-medlemmer

Se nuk.no for mer informasjon og påmelding.

Har du spørsmål, kan du ta kontakt med NUK-kontoret: 23 21 95 40 eller mail nuk@nuk.no.

Katekesen – et møtested mellom kristne kulturer

En etnisk homogen katekesegruppe skal man lete lenge etter i Norge. Da er det heller større sjanse for å finne tre verdensdelere representert i samme rom. Og hvor urnorske er egentlig de norske? Et blick på stamtavlen avslører gjerne en bestefar eller oldemor fra Tyskland eller Portugal, for ikke å snakke om mødre og fedre fra Filippinene eller Chile.

Dette er en situasjon vi er vant med. Slik er Den katolske kirke i Norge. Utenfra kan det se ut som en drømmeeksempel på vellykket integrering og kulturell sameksistens, og kanskje er det også det, men i Kirken ser vi dypere.

Ordet i kulturene. Vi vet at vi er forent i den samme Kristus, og at det er noe mer enn et kulturelt mangfold vi erfarer i Kirken og i katekesens rom. Her er det mennesker med bånd til ulike kulturer som har en historie med Kirken, med Gud, kulturer som helt eller

Sanne kateketer vet at katekesen må inkarnere seg i de forskjellige kulturer og miljøer (Pave Johannes Paul II, Katekesen 53).

delvis er rensert og transformert gjennom kanskje flere århundres nærvær og omfavelse av det kristne budskap. En interessert, lyttende kateket vil i sin katekesegruppe få innblikk i hvordan Ordet har blitt inkarnert og funnet form på noe ulik måte i forskjellige kulturer.

Kateketenes primære utfordring er å gi barn og unge utrustning til å leve som katolske kristne i Norge og være vitner om denne troen til sine omgivelser – til å følge Jesus og vitne om ham, for å si det enkelt. Men selv om den ytre konteksten er det norske samfunnet, betyr ikke det at alle må nullstille sin kristne kultur for å kunne bli katolikker i Norge, tvert om. Det kan være

måter troen har funnet et uttrykk for i én kultur som beriker og kanskje også kan utfylle der vi i Norge mangler noe. Pave Benedikt trekker frem bruken av ikoner, et kunstuttrykk som opprinnelig er vokst frem i en østlig, kristen kultur, som et eksempel på en slik berikelse som kommer stadig større deler av kristenheten til gode (*Verbum Domini* 112).

Troens ressursbank. I katekesen har vi en enestående mulighet for å oppdage, anerkjenne og gjøre en kulturs trosuttrykk kjent for en større kontekst, i første omgang for de andre elevene. Noe er selvfølgelig for internt eller for knyttet til geografi eller klima i andre deler av verden. Men i all hovedsak finnes det nok en «ressursbank» blant elevene som kateketen kan hente stoff utfra og inkludere i sin katekese.

Med katolsk kultur fra andre deler av verden tenker vi kanskje først og fremst på ulike andaktsformer, prosesjoner eller matretter til ulike festdager. Men det handler også like mye om hvordan sentrale tema fra Jesu forkynnelse, som omsorgen for de fattige, gjestfrihet for

fremmede, etterfølgelse ved å ta opp sitt kors og følge Kristus eller det å være vitner om Kristus i en likegyldig eller rett ut fiendtlig kontekst, har funnet form og uttrykk i ulike kulturelle sammenhenger.

Det er temmelig unikt å ha kristen kultur og troserfaring fra hele verden samlet i ett rom. Vi bør la det bli mer enn en utfordring, det er kanskje en av våre viktigste ressurser for å kunne virkelig gjøre kallet som katolske kristne i Norge.

Torvild Oftestad, Det kateketiske senter

Nyevangelisering i Troens år

I anledning Troens år blir det igjen evangeliseringsuker i Oslo katolske bispedømme.

Temaet er:

«For at verden skal tro» (Joh 17,21)

Det blir holdt fire foredrag: «Døpt til tro», «Abraham trodde - troens fedre og mødre», «Enhver blir salig i sin tro?» og «Jeg trodde, derfor talte jeg (Salme 116,10) - om trosformidling i familien og samfunnet».

I tillegg blir det messefeiring, forkynnelse, forbønn, skriftemål, samtaler og sosialt fellesskap.

Tider og steder

Fredrikstad 21. – 24. februar

Lillehammer 14. – 17. mars

Oslo 2.–5. mai (Katarinahjemmet)

Tønsberg 5. – 8. september

Bergen 14. – 17. november

Hold utkikk etter informasjon i din menighet!

Bønn for kall 2013

Første torsdag i måneden ber de troende i Oslo katolske bispedømme spesielt for kall til preste- og ordensliv. Alle menigheter og klostre i bispedømmet oppfordres til å gjøre dette lokalt, og alle katolikker oppfordres til å be alene og i familien.

I St. Olav domkirke holdes det en egen messe på denne dagen med påfølgende kirkekaffe.

7. mars: St. Josephsøstre

4. april: Augustinerorherrene

2. mai: Søstre av det hellige kors

6. juni: Picpusene

4. juli: Oslo katolske bispedømme

1. august: Oslo katolske bispedømme

5. september: Maristene

3. oktober: Dominikanerne/fransiskanerne

7. november: Elisabethsøstre

5. desember: Oblatpatrene

Velkommen!

St. Olav bokhandel

St. Olav bokhandel anbefaler

Hans Hellighet Bartholomeus (kalt den grønne patriarken):
«Møte med Mysteriet – et håp for jorden»

– Om miljøvern og andre aktuelle spørsmål i lys av ortodoks tro
Luther Forlag. Ib kr 329,-

Martin Lønnebo:

«Bønnens Hage»

Oversatt til norsk av Knut Grønvik

En nyttig av en av Lønnebos tidligere bøker.
Verbum. Ib. kr 298,-

Barbro Raen Thomassen:

«Som liljene på marken»
Om å leve enklere

B. Raen Thomassen er
visuell kunstner.
Dette er hennes første bok.
Avenir Forlag. Ib kr 298,-

Åpningstider:

Tirsdag – fredag: 10 – 17

Lørdag: 11 – 14

Søndag: 12.15 – 15

NB! Mandager: STENGT

Bli med i vår kundeklubb!
Send STOLAV til 2007

Søknadsfrist for St. Eystein presteseminar

Søknadsfristen
for å melde sin
interesse for
opptak i St. Eystein
presteseminar
høsten 2013 er 1. april. Søknad sendes
til presteseminares rektor, p. Bharath
Villavarayan.

I tillegg til egenpresentasjon skal
søknaden inneholde dåpsattest (med
anmerkninger), vandelsattest fra politiet,
samt referanse til to prester.

Søknaden kan sendes elektronisk til
StEystein@okb.katolsk.no, eller pr. post
til St. Eystein presteseminar, Akersveien
6, 0177 Oslo. Har du spørsmål, kan disse
rettes til seminares rektor eller viserektor.
Kontaktinformasjon finnes på katolsk.no.

FASTEAKSJONEN 2013

”Skaperverket i fare”

Jorden er vårt felles hjem, en gave fra Gud til menneskene. Vi har fått ansvaret for å ta vare på jorden, men vi har i stedet påført miljøet store skader gjennom vårt altfor store forbruk. Nå er skaperverket truet av global oppvarming og klimaendringer.

Når vi skal ta vare på miljøet må vi samtidig også ta hensyn til de fattigste. Det er de fattigste som lider mest under endringer i klimaet, og som har de dårligste mulighetene til å beskytte seg mot følgene av klimaendringene.

I Caritas prosjekter jobbes det både for å bevare skaperverket og å gjøre de som rammes hardest av klimaendringene bedre forberedt på endringene som kommer.

Støtt Caritas arbeid med klima og miljø! Les mer om Fasteaksjonen og gi en gave online på www.caritas.no eller benytt kontonummer 8200.01.93433. Merk innbetalingen ”Fasteaksjonen 2013”.

Takk for ditt bidrag!

 Caritas
Norge

Kroppens teologi

– Johannes Pauls gave til kirken?

I St. Olav nr. 5/ 2012 har Erik Andvik en artikkel om dette temaet. Men jeg leser mer himmel over Hanne Ørstavik nyoppdagede begjær i Minerva nr. 4/2012. Hvor sårbar hun ble, med sin lengsel etter en kroppslig forening som kjennes som et guddommelig nærvær, hørte jeg i Ørstaviks stemme da hun og sr. Anne Lise ble intervjuet i forbindelse med temaet i NRK Søndagsavisen 13.1.

Erik Andvik refererer til en som mente at vi mennesker trenger Pavens tanker for å unngå å la vår seksualitet fungere dyrisk, instinktivt, tvangsmessig. En nedvurdering dyrene og av vår Skaper? Bare vi mennesker er gitt mulighet til å velge Ham bort.

Selv har jeg levd i to lengre forhold. Først med en ung mann hvis sårbare smil jeg ble forelsket i. Barna kom, jeg ble mamma og skjønte at vi ikke kom til å bli ett. Min lengsel etter noe mer førte til at jeg gjentatte ganger forelsket meg i andre.

Noen år senere gikk jeg ut av ekteskapet, som tidligere agnostiker søkte jeg Kirken for å finne felleskap omkring min lengsel etter å leve rett. På samme tid søkte jeg et medmenneske å forenes med.

Jeg fikk en ny vennekrets. Der lette jeg ikke etter dette mennesket. Men han

var der og kontaktet meg. Da opplevde jeg en fellesskaps glede jeg ikke tidligere hadde opplevd. Jeg oppfattet at han og jeg hadde lyst til å hjelpe hverandre med å følge de kall Gud hadde for oss i jobb og familieliv. Deretter oppfattet jeg at vi var tiltrukket av hverandre fysisk. Jeg hadde vært katolikk i noen år da dette skjedde, men jeg hadde aldri kjent Guds nærvær, som når vi møttes som to kropper i forening.

Vi levde sammen, så forlot han fellesskapet vi hadde hatt. Denne gangen førte ikke ensomheten til at jeg lette etter et nytt menneske.

Mitt første forhold førte ikke til at vi ble ett. Men i møtet med våre to barn forstod jeg at som mor måtte jeg ta ansvar for å bruke mine talenter. Jeg tok en utdannelse, ble til nytte. I mitt arbeid drar jeg nytte av hva jeg lærer av mine barnebarn. Mine barns far har mange år senere fortalt meg på hvilken måte våre år sammen hjalp ham. I mitt andre forhold hadde jeg denne utrolig sterke opplevelse av å elske Gud, min neste og meg selv, hele tiden og sterkest i vår kroppslige forening. Når ekteskapet tok slutt, kjente jeg meg forlatt også av Gud. Gradvis ble det nok at Han brukte den jeg var til å hjelpe familier i nød, i arbeidet, og å være bestemor.

Kirkens lærere sier at mye er nødvendig for at vi skal følge Guds plan med oss. Min erfaring er at Gud må være større, at vår mulighet for å dømme er ufullstendig, og at prevensjon både kan være i veien og til hjelp.

Gudveig Havstad, Nesodden

Diakonisser tilhører fortiden

Jeanette Wredens artikkel om kvinnelige diakoner (St. Olav 6/2012) er en tynn argumentasjon for en tynn sak.

Hun henviser til den pavelige internasjonale teologiske kommisjons dokument «From the Diakonia of Christ to the Diakonia of the Apostles» (2002) uten å presentere innholdet, mens hun fremhever ikke navngitte «moderne forskere» som har et annet syn enn Kirkens.

Kommisjonen fant ut at «diakonissen» hadde helt andre oppgaver enn diakonene, at de ytterst få steder ble ordinert ved håndspåleggelse, tegnet på vielse til geistligheten, og at de ikke hadde liturgiske oppgaver. De kvinnelige diakonenes oppgaver er i senere tid overtatt av ordenskvinnene.

Argumentasjonen for kvinnelige diakoner er ofte innfallsvinkel til støtte for kvinnelige prester, fordi diakonatet vanligvis er et forstadium til prestevieelse. Men oppgavene som permanente diakoner utfører, enten de er menn eller kunne vært kvinner, er ikke vesentlig forskjellige fra de lekfolk kan utføre. Alle kristne er kalt til tjeneste. Er det drømmen om å opptre i alba og stola som gjør denne funksjonen så tiltrekende for en del mennesker?

Marianne Aga, Drammen

Nytt fra St. Olav forlag

198

Sr. Anne Elizabeth Sweet OCSO

Uendelig kjærlighet – fastetiden og påskens hellige triduum med Salmene

Refleksjonene i denne andaktsboken for fastetiden og påskens hellige triduum er basert på dagens responsoriumsalme, slik de er angitt i Den katolske kirkes lektionarium – et foreskrevet sett av lesninger for hver dag gjennom hele kirkeåret.

Sr. Anne Elizabeth Sweet er cisterciensnonne ved Tautra Mariakloster i Trøndelag. Hun har doktorgrad i bibelteologi fra University of Notre Dame og har i over tredve år publisert en mengde tekster om Bibel og liturgi i USA, og nå også i Norge.

Nytt om navn

Pater **Arne Fjeld OP** aksepterte den 14. desember brødrenes valg til ny prior for St. Dominikus kloster i Oslo. P. Fjeld har siden p. Arnfinn Harams

død fungert som «provinsialpriorens vikar», men er nå altså ny prior i klosteret i Neuberggaten for en periode på tre år.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 20. desember 2012

Mechthild Laumann, som kom til Norge og St. Bonifatius Institutt i oktober 2011, har blitt kalt tilbake til et nytt oppdrag i Tyskland. Laumann skal koordinere og administrere et kurscenter for familiepastoralt arbeid som instituttet har ledet i flere årtier. Kurscenteret og feriestedet for familier befinner seg i skjønn naturomgivelser i Hilders (Rhön), og mottar støtte av bispedømmet Fulda.

St. Bonifatius Institutt er et sekularinstitutt for kvinner, preget av den misjonsbenediktinske spiritualitet. Det ble grunnlagt i Tyskland i 1949 og har medlemmer i Mellom-Amerika (Guatemala) og Afrika (Rwanda/Den Demokratiske Republik Kongo), samt flere europeiske land. Det var daværende biskop i Trondheim, Johannes Rùth, som i 1962 forespurte Instituttet om personale for ledelse av et sykehjem i Levanger og medarbeid i den unge katolske menighet i Nord-Trøndelag. Fire kvinner, deriblant Hanna Mersch og Maria Feldhoffer, kom den gang til Norge. Etter Laumanns avreise har instituttet fire medlemmer i Norge.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 4. januar 2013

Audun Drivenes (39) er fra 1. januar 2013 ansatt som barne- og ungdomskonsulent i St. Hallvard menighet i Oslo. Audun har historie mellomfag

fra Universitetet i Bergen og har studert informasjonsfag ved Høgskolen i Volda. Han har tidligere jobbet som informasjonskonsulent, eiendomsme-gler og selger. Han nås på 23 30 32 13 (kontor), 404 36 427 (mobil)/ Audun. Drivenes@katolsk.no og har kontortid mandag til onsdag.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 14. januar 2013/St. Olav

Sr. **M. Janina Kruk** er med virkning fra 1. januar utnevnt til priorinne for St. Elisabethsøstrenes kommunitet i Hammerfest. Hun overtar etter sr. **M. Vitalis Grimm**, som har hatt vervet siden 1. oktober 2003. Sr. M. Janina har dermed flyttet fra søstrenes kommunitet på Nordstrand i Oslo til Hammerfest. Motsatt vei flyttet sr. **M. Blanka Dawidowska**, som har tilhørt kommuniteten i Hammerfest siden 10. november 2010.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 16. januar 2013

Siden sist er det reist to prester fra Norge, og én er kommet tilbake. P. **Jan Tetzlaff MSF** forlot Mosjøen i Nord-Norge 27. november etter over 10 års tjeneste i stiftet og vendte tilbake til sitt hjemland, Polen. Hans nye adresse er Długopole Gorne 123, 57-520 Długopole-Zdrój, Polen. P. **Mirosław Ksiązek**, som forlot Nord-Norge i september etter over 16 års tjeneste i stiftet, kom tilbake i november for å fylle vakansen i Mosjøen. P. **Piotr Krysztofiak OP**, som siden 1. januar 2011 har vært kapellan på Lunden kloster i Oslo, er blitt kalt tilbake sin polske ordensprovins og reiste den 5. januar fra Oslo og Norge. (Se også *Utnevnelser*.)

St. Olav

Stormester kardinal Edwin O'Brien i Ridderordenen av den hellige grav i Jerusalem har utnevnt **Helene Lund LHS** til å overta etter Knut P. L. Arstad KCHS som magistral delegat for Norge. Lund overtok ledelsen av de norske ridderne fra 1. januar 2013. Sammen med storprior Arne M. Kirsebom har hun ansvaret for ordenens virksomhet i Norge.

St. Olav

P. **Simon Linh**, en av våre pensjonerte prester, har flyttet. Hans nye adresse er Ingeborg Ofstads veg 116, 7091 Tiller.

St. Olav

Under sin generalforsamling på Klepp i november valgte Sacred Heart Filipino Chaplaincy nytt styre. Det nye styret består av **Imelda Llanos** (leder), **Alma Fabella-Karlsen** (nestleder), **Jocelyn Operiano**, **Renee Ikdal**, **Emelita Sosa**, **Virginia Capati**, **Rosemary Lauvås**, **Francis Jugalbot**, **Josephine Vågen**, **Ian Rowell Javier** og **Diony Balagat**. (Se også s. 4.)

St. Olav

Utnevnelser

Den hellige far utnevnte den 12. november 2012 p. **Olaf Wæring** til pavelig æresprelat med monsignore som tittel. Wæring marker-te for fire år siden sitt 50-årsjubileum

som prest, og han har opp gjennom årene fylt mange roller i bispedømmets kurie, blant annet som rettsvikar. Wæring ble presteviet 31. mai 1958 i Brooklyn (USA), kom til Norge i 1963 – og ble inkardinert i Oslo i 1972.

Paven gir hederstittelen monsignore til prester som fyller spesielle embeder, eller som på en eller annen måte har utmerket seg i sitt virke. Tittelen har tre grader; apostolisk protonotar, pavelig æresprelat og pavelig æreskapellan. Utnevnelsen skjer normalt etter anbefaling fra den lokale biskop. Etter p. Wærings utnevnelse er det nå tre prester med denne ærestittelen i Norge: p. Torbjørn Olsen, p. Francis Xavier Huynh Tan Hai – samt altså p. Olaf Wæring.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 7. desember 2012

UTNEVNELSER i Tromsø stift

Biskop Berislav Grgić aksepterte den 25. november 2012 pater **Jan Tetzlaff MSF**s frasingelse av embetet som sogneprest for Den Hellige Ånds menig-

het, Mosjøen, i forbindelse med hans tilbakevenden til Polen. Embetet ble derved vakant. Biskop Berislav Grgić utnevnte 25. november 2012 pater **Miroslaw Ksiazek** MSF til sogneadministratør for Den Hellige Ånds menighet, Mosjøen.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 26. november 2013/St. Olav

Biskop Berislav Grgić utnevnte 8. januar 2013 pater **Mieczyslaw Wiebskowski** MSF til kapellan i Vår Frue menighet i Tromsø. P. Wiebskowski er den nyligst ankomne presten i Tromsø stift. Han kom til Tromsø den 31. august 2012.

Melding fra Tromsø stift

UTNEVNELSER i Oslo katolske bispedømme

Den 1. august 2012 utnevnte biskop Eidsvig dom **Lukas Stefan Lorf-Wolleson** til skoleprest ved St. Paul gymnas og rektor for St. Sunniva kapell, med virkning fra samme dato.

Den 29. november 2012 har biskop Eidsvig av Oslo løst p. **Piotr Krysztofiak** OP fra stillingen som kapellan ved Lunden kloster i Oslo, med virkning fra 5. januar 2013. Samme dato har biskop Eidsvig utnevnt p. **Nikolas Goryczka** OFM til kapellan ved Lunden kloster, med virkning fra 5. januar 2013.

Den 19. desember 2012 har biskop Eidsvig løst p. Nikolas Goryczka OFM fra embedet som sogneprest i St. Franciskus Xaverius menighet i Arendal, med virkning fra 1. januar 2013. Samme dato har biskop Eidsvig utnevnt p. **Grzegorz Gryz** OFM til sogneadministratør i St. Franciskus Xaverius menighet i Arendal, med virkning fra 1. januar 2013.

Den 4. januar har biskop Eidsvig gjenutnevnt følgende personer til ekstraordinære kommunionsutdelere i St. Hallvard menighet i Oslo: **Stian Erdal, Ingrid Paluska, Lucy Mukuria, Kariuki Mukuria, Anette Kopperud, Jan Willem Kopperud, Nithila Amalathas, Affa Girmay** og sr. **Aleksandra Michalska**. Utnevnelsen gjelder for tre år, frem til 19.12.2015.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 15. januar /St. Olav

In Memoriam

P. Erwin Bishofberger SJ

1936–2012

Den 5. desember døde Sveriges kanskje mest kjente katolske prest, jesuittpater Erwin Bishofberger. Han var professor i medisinsk etikk ved Karolinska Institutet, underviste ved det katolske presteseminaret i Uppsala og en ettertraktet skribent, foredragsholder og rettleider, også her i Norge. Vi bringer her Katolskt Magasins minneord, skrevet av p. Bishofbergers medbror i ordenen, p. Klaus Dietz.

Min venn Erwin preket under min første høymesse (1971). Han sammenlignet da prestens kall med en bro mellom menneskene og Gud. Også for Erwin selv var dette et talende bilde.

En åndelig bro må være trygt forankret på begge sider: i den kristne tro og i engasjement for medmennesket. Menneskene som trafikkerer broen, kan sammenlignes med biler, busser, sykler og fotgjengere. Det hører til prestens oppdrag å ta imot dem alle.

Erwin personifiserte dette idealet. Han møtte kristne og ateister, søkende og superfromme, tiggere og professorer og «vanlige svensker». Som professor i medisinsk etikk hadde han lett for å samtale med akademikere. Men på en enestående måte tok han også imot enkle og litt medtatte mennesker. Erwins engasjement for hvert menneskes

verdi og verdighet var ikke bare teori, men levde virkelighet.

Ett av de uendelig mange menneskene som møtte Erwin som prest, har karakterisert ham slik: «Hans varme og vennskap, hans herlig friske og frimodige intellekt, hans glede i sitt kall og udelte engasjement for jesuittordenen og deres apostolat i Sverige, hans påtagelige nærhet til Vår Herre og til Jomfru Maria, alt var så autentisk, så inderlig og sjenerøst!» Vi er mange som kan istemme disse ord, særlig de som gjennom Erwin har funnet veien til kristen tro, de som har hatt ham som åndelig veileder og de som har fått hans hjelp i sitt preste- eller ordenskall.

Sveitseren med svensk pass, fjellklatreren og pianisten, var også en bro mellom Kirken og samfunnet. En stri strøm av foredrag, bøker og artikler viser hvor intensivt Erwin arbeidet med spørsmål innen begge disse sfærer. Livet igjennom var han opptatt med sjelesorg, teologi og mystikk. Men også det andre brohodet, samfunnsengasjementet, hadde en sterk forankring. Kunnskapsrik og kompetent skrev og foreleste han fremfor alt om etiske spørsmål ved livet grenser. Gjennom å delta i samfunnsdebatten og i Statens medisinsk-etiske råd (som han initierte i samarbeid med Olof Palme) ville han slå ring om det genuint menneskelige og forsvare dem som ikke kunne forsvare seg selv.

Kraften til Erwins dype engasjement i Kirken og samfunnet kom fra møtet med virkelighetens sentrum. Med *Gud*, som er bortenfor alle våre forestillinger, men som likevel ble menneske i Jesus fra Nasaret. Og det er Jesus Kristus som er den egentlige broen mellom Gud og menneskeheten: mellom det absolutte og det relative, mellom Guds herlighet og vår menneskelige utilstrekkelighet, mellom tiden og evigheten.

Vår kjære Erwin Bishofberger har nå vandret over Kristus-broen og inn i Guds salighet.

P. Klaus Dietz SJ

Katolsk liv på Svalbard

I Guds egen katedral

Av p. Marek Michalski MSF

Første juni i år er det hundre år siden pave Pius X la Spitsbergen under den norske katolske biskopens jurisdiksjon. Tromsø Stift og St. Olav forlag planlegger en bokutgivelse i anledning jubileet. Her trykker vi, lett forkortet, kapittelet om katolsk pastoral virksomhet på Svalbard i dag.

Hele Svalbard er inkludert i strukturen til Den katolske kire i Nord-Norge, nærmere bestemt i Tromsø stifts struktur. Det direkte pastorale ansvar for Svalbard hviler på sognepresten i menigheten i Tromsø. I de siste år har det dannet seg fast tradisjon knyttet til besøk i denne del av stiftet. Den består av tre faste besøk, organisert med velvillig samarbeid og stor gjesfrihet fra Den norske kirkes menighet på Svalbard. Det først besøk finner vanligvis sted i mars eller april, det annet i oktober. Det tredje såkalte «julebesøk» skjer, som navnet sier, i desember, en måned preget av mørketiden.

Ett av målene for besøkene er å møte polarforskerne som holder til i den isolerte polske polarstasjonen i Hornsund, som er oppkalt etter Stanislaw Siedlecki. Vanligvis er det en gruppe på åtte eller ni personer, de fleste forskere, som er på stasjonen i tretten måneder. Selve stasjonen ligger ca. 200 km fra Longyearbyen. Å komme dit er mulig sjøveien, over land med snøscooter (bare om vinteren) og luftveien med helikopter.

Messe med værforbehold

Detaljert program for et besøk er laget god tid i forveien. Arrangørene legger alltid til en «reservedag» i planen i tilfelle dårlig vær. Første etappe på besøket er flytur med vanlig rutefly fra Tromsø til Longyearbyen. Neste morgen – dersom været er egnet – byttes

Svalbards hittil eneste katolske bryllup, artikkelforfatteren til venstre.

det til helikopter som transportmiddel, og med det når man stasjonen. Helikopterets flytid avhenger av værforholdene. Dersom det er dårlig sikt, velger mannskapet en lenger, men tryggere, vei langs kysten.

Etter reiseanstrengelsene er det tid for velkomst og for å bli kjent når man kommer til målet. Gjester kan bli kjent med stasjonen, mens presten hører

av nordlys i løpet av mørketiden. For stasjonsbeboerne er det et sted der de går for å be hver søndag og helligdag. For flere av dem blir korset på Wilczekodden en spesiell forbindelse med Polen og de nærmeste, særlig etter flere måneder med opphold i en avsondret isolert gruppe. Naturens «katedral» på Wilczekodden er et sted hvor flere av dem har funnet troen på Gud, noe som bekreftes ved ulike vitnesbyrd.

Brud og brudgom nådde stasjonen etter ni dagers reise med hundeslede, presten kom med helikopter, mens gjestene ble stoppet av snøfokk og måtte slå leir på en isbre

skriftemål og prater med polarforskerne. Høydepunktet ved besøk på stasjonen er alltid den hellige messe på Wilczekodden. På det sted hvor man ferier messen, finnes bare et kors laget av tre som havet har bragt fra Sibir, og et feltalter. Korset ble reist til minne om unntaktstilstanden i Polen. På korset finnes det forskjellige små minneplater, som stort sett er blitt hengt opp i taknemlighet for reddet liv ved forskjellige ulykker på Svalbard.

Skjønnhet og isbjørner

Det er en ganske utbredt mening at stedet på Svalbard hvor feltalteret står, er den peneste katedral i verden. Dens vegger er fjorder, fjell og isbreen Hansbreen. Dens tak er himmelen med solen som aldri går ned i løpet av midnattssoltiden og som lyses opp

Den hellige messe feires utendørs, uavhengig av værforholdene. Under feiringen må alltid noen ha skytevåpen for hånden. Dette er viktig og ganske ualminnelig for folk som ikke kjenner de lokale realiteter. Det er nødvendig på grunn av den store fare for isbjørnangrep. Det må dog understrekes at det inntil nå aldri har vært nødvendig å bruke våpenet under gudstjenesten. Allikevel har det vært tilfeller der isbjørn har vist seg før og etter den hellige messe. Dette har vakt stor interesse og jubel fra alle, særlig fra dem som er glad i å ta bilder.

Blant besøkene på Wilczekodden må det nevnes en ualminnelig feiring som fant sted under et av besøkene. For noen år siden avla et brudepar sine ekteskapsløfter her. Mest sannsynlig er dette det eneste katolske bryllup i

Svalbards historie. Selv det å komme til høytideligheten viste seg å være en stor utfordring. Brud og brudgom nådde stasjonen etter ni dagers reise med hundeslede, presten kom med helikopter, mens gjestene ble stoppet av snøfokk og måtte slå leir på en isbre inntil fokket gav seg, og så bare reise hjem igjen.

Gjestfrihet

Tilbake til forløpet av et vanlig besøk. Etter den hellige messe er det alltid stor middag, laget av gjestfrie polarforskere. Et felles måltid gir alltid anledning til velvillige samtaler og til å bli kjent. Den spesielle atmosfæren på stasjonen, den polske gjestfrihet og også den hellige messe på Wilczekodden er alt blitt legendarisk blant innbyggerne i Longyearbyen. Etter middagen er det avskjed og tilbakereise til Longyearbyen.

I Longyearbyen finner det andre møte med katolikker sted: Sognepresten i den lutherske menighet yter veldig stor hjelp til å organisere dette. Han inviterer og gir mulighet til å bruke kirken. Katolikene i Longyearbyen har aldri vært en stor gruppe, av og til er det bare få personer fra forskjellige verdenshjørner. Til nå har den største delen vært polakker, filippinere, nordmenn og dansker. Men et menighetsmedlem fra Argentina har også forekommet. Blant disse er det veldig få som har bodd på Svalbard i flere år. (Det er typisk for Longyearbyens innbyggere at de migrerer mye.)

Det sentrale punkt ved besøket er alltid den hellige messe. Veldig ofte deltar den lutherske prest selv, kateketen og de andre ansatte i den lutherske menighet aktivt i forberedelsen av liturgien og ved annonse i lokalavisen alt før den katolske prest kommer. Han ber sammen med oss under den hellige messe og forbereder også en samling etter messen. Disse samlinger har alltid vært preget av nesten familiær gjestfrihet og velvilje. Det har forekommet at kun noen får katolikker har vært til stede ved messen, mens flertallet av deltagere var medlemmer av Den norske kirke (opptil 30 personer).

Fra tid til annen blir det organisert økumenisk gudstjeneste her. Likesom den hellige messe blir disse gudstjenester feiret på norsk, av og til supplert med engelsk eller polsk. Før hver messe har katolikkene anledning til å

oppsoke botens sakrament. Etter messene eller gudstjenestene arrangeres det kirkekaffe i menighetssalen. Det er en god anledning til samtaler og til å bli kjent. Disse samlinger har alt skapt flere vennskapsbånd, særlig blant de geistlige i begge kirker, og helt sikkert har de bidratt til økumenisk fremgang. Dette må nevnes som eksempel til etterfølgelse på fastlandet!

Mens man er i Longyearbyen, kan man benytte seg av muligheten til å delta i det rike kulturliv som byen tilbyr. Hyggelig er møter med folk som man har vært sammen med på stasjonen, som man har truffet under gudstjenester eller ved andre anledninger. De er alltid villig til å slå av en prat, nesten alle kjenner hverandre og har tid til hverandre. Kanskje det at de lever på grensen til hvor det overhodet går an å leve, fører dem sterkt sammen. Det som alltid har undret meg, er nemlig deres åpenhet, gjestfrihet, og forkjærlighet for naturen.

Fant troen

Under et av mine besøk på Svalbard traff jeg en velutdannet mann som hadde funnet troen på Gud der han minst forventet det. Han var blant dem som deltok i messen på Wilczekodden. Størst inntrykk gjorde det på ham det øyeblikk da den konsekreerte hostie ble løftet opp. Vel forstod han ikke ordene som presten uttalte på polsk, men han så gruppen av polske forskere som bestemt og uten å skjennes bøyde kne på snøen da de så den løftede hostie. Deres vitnesbyrd rystet ham og tvang ham til å søke, søke Gud.

Jeg reiser veldig gjerne tilbake til Svalbard. Hver gang treffer jeg nemlig velvillige mennesker som gjerne deler sine opplevelser knyttet til sin forkjærlighet for Guds skaperverk. Dette sted lærer ydmykhet overfor ham som har skapt disse så ugjestfrie og samtidig så vidunderlige steder som han – Gud – uavbrutt våker over.

Jubileumsboken er planlagt utgitt før sommeren. Mer av historien om hva som skjedde i 1913, kan man lese i årsskriftet SEGLs 2012-utgave.

Pavens bønneintensjoner 2013

Februar

Generell intensjon

At migrantfamilier, særlig mødrene, må ledsages og støttes gjennom sine vanskeligheter.

Misjonsintensjon

At mennesker i krig og konflikt må gå foran på veien mot å bygge en fredelig fremtid.

Mars

Generell intensjon

At respekt for naturen må vokse gjennom bevisstheten om at hele Guds skaperverk er gitt i menneskenes varetekt.

Misjonsintensjon

At biskoper, prester og diakoner må være utrettelige budbringere om evangeliet til alle verdens hjørner.

April

Generell intensjon

At den offentlige og andektige feiring av troen må gi liv til de troende.

Misjonsintensjon

At misjonskirker må være tegn på og redskap for håp og oppstandelse.

Fra biskop Bernt Eidsvigs kalender*

8

11–12/2	European Council Religious Leaders, Hamburg
12/2	Katolsk Forum St. Dominikus
17–23/2	Roma
24–25/2	Visitas St. Hallvard
25/2	Litteraturhuset (Oslo)
26/2–1/3	Danmark, møte med skoleledere
3–4/3	Visitas Sandefjord
6/3	Danmark
8/3	Messe for NKKF i St. Olav domkirke
9–10/3	PROs vårmøte på Mariaholm
12/3	Pastoralt besøk hos Caritas
15–20/3	Den nordiske bispekonferanse, Wien
23–25/3	Trondheim
26/3	Oljevigselsmesse i St. Olav domkirke
28/3	Skjærtorsdagsmesse i St. Olav domkirke
29/3	Langfredagsliturgi i St. Olav domkirke
30/3	Påskevigilie i St. Olav domkirke
5/4	Det teologiske Menighetsfakultet
6/4	Ferming Porsgrunn
7/4	Ferming Hønefoss

*Å jour per 15/1

Fra biskop Berislav Grgic' kalender*

8

11/2	Verdensdagen for syke, Mariavalfartsstedet Alltötting i Tyskland
13–18/2	Kroatia
23–24/2	Visitas Harstad
26/2	Møte i stiftets finansråd
4–6/3	Svalbard
9–11/3	Ramsdorf, Tyskland
14/3	Wien
15–20/3	Den nordiske bispekonferanse
26/3	Møte i konsultorkollegiet, møte i presterådet og oljevigselsmesse

*Å jour per 15/1

Troens år: Biskopene reflekterer over trosbekjennelsen – av biskop Pétur Bürcher

Jeg tror på Jesus Kristus . . .

pint under Pontius Pilatus, korsfestet, død og begravet, som fór ned til dødsriket . . .

Hva bevitner jeg når jeg sier: «Jeg tror på Jesus Kristus ... pint under Pontius Pilatus, korsfestet, død og begravet, som fór ned til dødsriket ...»? Jeg bevitner først og fremst at denne Jesus er sant menneske.

Og dessuten, også fordi han steg ned til dødsriket, men først og fremst fordi han er oppstanden, bevitner jeg at denne Jesus samtidig er Guds Sønn. På langfredag etter korsfestelsen sier til og med den romerske offiseren: «Sannelig, denne mannen var Guds Sønn!» (Mark 15,39). Det var også den hellige Peters personlige vitnesbyrd: «Du er Messias, den levende Guds Sønn» (Matt 16,16). Dette er vår tro, dette er Kirkens tro!

Ved åpningen av Troens år og femtiårsjubileet for Det annet vatikankonsil sa pave Benedikt XVI: «Jubileet ... er en viktig anledning til å vende tilbake til Gud, fordype vår egen tro og leve med større mot. En anledning til å styrke tilhørigheten til Kirken – 'lærerinne i menneskelighet' – som ... leder oss til å kjenne Kristus, sann Gud og sant menneske. Det handler ikke om å møte en idé eller et livsprosjekt, men en levende person, som forvandler oss dypt i vårt indre og åpenbarer for oss vår sanne identitet som Guds barn.»

Påskemysteriet. Hva er det nøyaktig vi vil si når vi bekjenner: «Jeg tror på Jesus Kristus ... pint under Pontius Pilatus, korsfestet, død og begravet, som fór ned til dødsriket ...»? Det dreier seg om betydningen av Jesu påskemysterium. Er det ikke interessant for oss nå i dette Troens år, igjen å høre hva kompendiet til Den katolske kirkes katekisme sier? Det minner oss på at «Jesu påskemysterium, som omfatter Hans lidelse og død, Hans oppstandelse og forherligelse, er midtpunktet i den kristne tro. Dette fordi Guds frelsesplan er fullbyrdet én gang for alle ved Hans Sønn

Jesu Kristi soningsdød» (*Kompendium* KKK, par. 112).

På det viktige spørsmålet om hvem som er ansvarlig for Jesu død, svarer kompendiet at «Verken alle jøder uten unntak den gang, eller deres etterkommere som er født i andre land og til alle tider, kan tilskrives skylden for Jesu lidelse og død. Hver eneste synder, det vil si hvert menneske, er i virkeligheten selv opphav til og redskap for Frelserens lidelser» (*Kompendium*, par. 117).

Forlatthet. At Jesus gir seg selv frivillig, blir tydelig ved det siste aftensmåltidet: «Dette er mitt legeme ... Dette er mitt blod.» Det jeg særlig beundrer i lidelsehistorien, er Jesu eksistensielle spørsmål til sin himmelske Far: «Hvorfor har du forlatt meg?» (Mark 15,34). Der står Jesus midt i den menneskelige erfaringen av forlatthet: Mange mennesker har det som Jesus i sitt liv og i sin tro. Hvorfor hender dette meg? Men salige er de som etter Jesu eksempel straks kan si: «La ikke min vilje skje, men din!» (Luk 22,42).

Til sist et svar på spørsmålet: Hva er «dødsriket», som Jesus fór ned til? Kompendiet sier at «Dødsriket – som ikke må forveksles med de fordømtes helvete – var tilstanden til alle dem som var døde før Kristus, enten de nå var rettferdige eller onde. Jesus steg i sin sjel, forbundet med hans guddoms person, ned til dødsriket, til de rettferdige som ventet sin Frelser så de endelig kunne skue Gud. Etter at Han gjennom sin død hadde beseiret døden og 'dødsfyrstens – det vil si djevelens – makt' (Hebr 2,14), befrikk Han de rettferdige som ventet på Frelseren, og åpnet himmelens porter for dem» (*Kompendium*, par 125).

Kjære søstre og brødre, jeg beundrer alltid hvordan østkirken oppdager den sentrale påskebegebenheten i

denne nedstigningen i underverdenen. Oppstandelsen, livet, har det siste ordet. Portene til det evige liv er åpnet for mennesket! Hvilken nåde! Hvilket håp! Hvilken glede! Derfor kan Paulus uttrykke påskens overbevisning: «Der synden ble stor, ble nåden enda større» (Rom 5,20).

Troens skatt. Siden midten av februar er vi i fastetiden i dette Troens år. Denne fører oss til påsken, til festen for Jesu oppstandelse. Uten oppstandelsen er Jesu død meningsløs! Ja, det er oppstandelsen som gir den dens sanne mening! Apostelen Paulus sier det helt tydelig: «Hvis Kristus ikke er stått opp, da er deres tro uten mening» (1 Kor 15,17).

For en vidunderlig vakker skatt vi har i vår trosbekjennelse! Og denne skatten blir enda vakrere når vi betrakter den på en dypere måte i vår hverdag og kan virkeliggjøre den med mye kjærlighet i våre handlinger. Dette er mitt ønske for alle, og for meg selv.

Amen

+ P. Bürcher, Biskop

ST.
OLAV

Vi takker!

I 2012 kom det inn
i alt kroner 354 569 i
gaver til St. Olav.

Takk til alle våre givere!

